

Koroška Kronika

Številka 24

Celovec, 7. junija 1946.

Leto II.

IZDAJA : BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA

Izkoreninimo ta duh!

Vodja slovenskih radij, oddaj, Mr. Sharp, je imel prejšnji četrtek v radiju govor, katerega zaradi splošnega zanimanja zanj objavljamo v izveščku:

„Moji nemško govoreči poslušalci so gotovo že pred časom postali pozorni na slovenske radijske oddaje, ki jih prinaša radijska oddajna postaja Celovec. Danes hočem vam, moji nemški poslušalci, povedati nekaj o teh oddajah.

Najprej se obračam na tiste, ki se čudijo, da je mogoče take oddaje sploh uvajati. Dobro vem kaj mislite, in sicer: da tako, ali tako razumejo vsi poslušalci nemško.

Najprej bi rad dostavil, da je tudi Adolf Hitler zastopal to mnenje in se trudil, da bi čim več ljudi govorilo nemško, pri tem pa pozabilo svojo materinščino. Mi, kar nas je od britanske zasedbene sile, smo od vsega pričetka mnenja, da sta slovenščina in slovenska kultura vredni poživljanja in gojitve. Nikar mi ne pripovedujte, da razumejo tukajšnji Slovenci samo „windisch“ in nobene pismene slovenščine, kajti naklada našega časopisa „Koroška Kronika“ dokazuje ravno nasprotno. Nemogoče bi bilo, da ljudje kupujejo časopis, ki ga ne razumejo.

Dvakrat na teden jim prinašamo, kakor je znano, glasbene oddaje, pri katerih sodelujejo Slovenci iz vseh delov mešanega ozemlja.

Kakor so naše slovenske oddaje zadovoljile Slovence in marsikatero nemškega poslušalca, smo vendar pričakovali, da gotovi elementi z uvedbo teh oddaj ne bodo soglašali.

Vsak misleč človek mora spoznati, da je umetnost, zadovoljiti obenem slovenske in nemške poslušalce sedem dni v tednu. Oddajna postaja Celovec oddaja dnevno s presledki od 8. ure zjutraj do 12. ure zvečer. Dosedaj obsegajo slovenske oddaje skupno samo eno uro in 35 minut na teden.

In vendar piše nekdo iz Beljaka na vodstvo radijskih oddaj pismo, ki je naravnost spomenik pangermanističnega mišljenja. Poslušajte tega gospoda:

„Na željo številnih beljaških poslušalcev vam moram sporočiti, da je prekinitev oddaje „Gebirgsklänge“ 19. maja ob 21. uri 30 minut povzročila splošno ogorčenje. Če se žrtvuje Štajerska, Koroška in Tirolska, da bi nekaj nudila svojim poslušalcem, potem pridejo z zelo pomanjkljivim prenosom iz gnezda Sveče in motijo uživanje domačih poslušalcev.

Kakor da bi bilo to slovensko predavanje tako važno, da ga je treba vključiti ravno v nedeljo ob pol deseti uri. Mnogi poslušalci (gotovo jih ne bo malo) so mnenja, da je čez dan dovolj priložnosti za vključenje teh slovenskih prenosov, saj se lahko izpušči nekaj indijanske glasbe.

Vršim svojo dolžnost, ko vam sporočam to nepotvorbno resnico beljaških poslušalcev, ki niso voljni, da se jim krajša na ta način lastne domače prenose.“

„Ne vem, če ta gospod s pravico zastopa beljaške poslušalce. Rečem lahko le to, da tega ne verjamem. Ali je to duh, ki vlada eno leto po vojaškem porazu velikomemškega rajha, v drugem največjem mestu Koroške?

Da, ta duh nam je dobro poznan. On govori iz ust nekega gospoda iz Beljaka. Včeraj je vzklikal Adolf Hitlerju, ko je obiskal glavno mesto Koroške. Rad bi vas spomnil na tisto, kar je bilo včeraj, dragi poslušalci, in vi boste lahko potem sami presodili, če je ta duh pravičen, ali če bi ne bilo bolje, da ga izkoreninimo. Poslušajte prosim samo trenutek:

„Mi koroški nacionalsocijalisti“ (pilošča)

Bevinov govor o britanski zunanji politiki

Britanski zunanji minister Ernest Bevin je 4. t. m. prišel v Spodnjem domu zunanjepolitično debato. Bevin je dejal: „Možno je, da bom po končanem govoru o zunanjepolitičnem položaju utrdil dom, kajti trenutno ni samo eno področje, ki se nahaja v težavah, marveč ves svet. Vsled tega sem prisiljen, da se v svojem govoru dotaknem številnih problemov.

TEŽAVNA POT K MIRU

Od mojega zadnjega govora 21. februarja tega leta se je že veliko napravilo za ponovno vzpostavitev miru. Pot do miru je težka, posebno še, če jo ovirajo različne politične koncepcije različnih zemelj, a premagovanje težko preprečuje čisto težnja po dosegi sprejema gotovih ideologij.

RUSIJA

Pri mirovni konferenci po končani prvi svetovni vojni Rusija ni bila udeležena. Pomemben, nepodcenljiv korak naprej je sedaj ta, da je Rusija zopet udeležena pri Evropskem sporazumu, kajti le to je jamstvo za trajen mir v Evropi.

SVETOVNA VARNOST IN VARNOST RUSIJE

Varnost vseh držav ne smemo žrtvovati težnji vsake poedine države po lastni varnosti. Hotel bi še enkrat omeniti različne politične koncepcije in s tem v zvezi omeniti, da je na žalost v vseh govorih in spisih naših ruskih prijateljev zastopana ista teorija, namreč, da samo oni zastopajo koristi delavcev in da so samo oni resnični demokrati. Njihovo mnenje o gotovih drugih vladah je, da so fašistične, tajno fašistične ali slično. To vodi k mišljenju, da je varnost Rusije zagotovljena samo, če je vsaka država na svetu sprejela sovjetski sistem. To je ena največjih ovir in velika zapreka za mir. Prepričan sem, da lahko govorim predvsem za delavski razred v Veliki Britaniji in v celnem britanskem imperiju, če rečem, da ne verjamemo, da bi sovjetski sistem interese delavcev samo približno tako zastopal, kakor sistem, ki ga bo sedaj prinesel naš socialno demokratični parlament. Ne osporavam Rusiji niti trenutke pravice, da gre pri izpolnitvi svoje industrijske revolucije svojo lastno pot, ali za našo deželo, ki je začela svojo industrijsko revolucijo pred 150 leti, bi pomenil sprejem ruske metode stvarno nazadovanje, a ne napredek. Moram priznati, da imam vtis, da večina delavskih razredov vsaj v zapadni Evropi tako čuti kakor mi.

DONAVA

Cilj naše vlade je, da dosežemo svobodno kretanje ladij na Donavi in svobodno svetovno trgovino.

„Mi koroški nacionalsocijalisti, ki smo v urah svojega trpljenja tolikokrat sanjali o uri, ko bo naš „Führer“ v naši deželi, smo ponosni in srečni in z nami ves koroški narod, da smemo s častjo pozdraviti našega „Führerja“ v deželnem glavnem mestu. Po težkih vojnah smo mi Korošci sami zgrabili za orožje, da branimo svojo ožjo domovino in prisegamo danes „Führerju“ da bomo stali moč pri možu in žena pri ženi v vsej bodočnosti za njim in se mu pokoravali!“

Naloga vsakega poštenega človeka je, da zlomi ta duh, kjerkoli se pojavi. V tem smislu se trudimo mi že od svojega prihoda lanskega maja.

Britanska obveščevalna služba je izdala dvojezični zemljevid Koroške. Na tem zemljevidu so poleg nemških imen tudi uradno

Kar smo želeli je bil pogovor tega problema. Obžalujem zadržanje gospoda Molotova, ki je, če smem tako reči, pri vsakem predlogu, ki mu ni bil po godu, napravil tako, kakor da mu nekdo ukazuje. Nikomur ne ukazujemo, zahtevamo le pametno preizkušnjo našega stališča.

TRŽAŠKO VPRAŠANJE

Mesto Trst je pretežno italijansko, mislim okrog 90%. Pod temi okolnostmi nisem mogel pristati, da bi Trst dobila Jugoslavijo. Tržaška luka nam dela še več priglavic. Tudi v tem vprašanju smo bili skrajno razočarani zaradi opozicije, ki se nam je postavila nasproti.

Potem ko smo se zedinili, da naj postane Trst mednarodna luka in nobena mednarodna zaloga v politiki, smo bili v Parizu za-

Minister dr. Gruber v Parizu in Londonu

Pred nedavnim je odpotoval v Pariz avstrijski zunanji minister dr. Gruber, da bi pred namestniki zunanjih ministrov podal stališče Avstrije k avstrijsko-italijanski meji.

Iz Pariza je dr. Gruber odpotoval v London, kjer se je razgovarjal z angleškim zunanjim ministrom Bevinom. Ob tej priliki je izjavil dopisniku „Reuterja“, da zavisi bodočnost Avstrije od mere zaupanja in razumevanja med Sov. zvezo in zapadnimi silami, ker zavzema Avstrija glavni položaj v razmerah med velesilami in ker je rešitev nemškega problema in zadovoljiv zaključek podonavskega vprašanja mogoč le, če se velesile zedinijo v Avstriji.

Francija in Italija sta volili

Zmaga katoliške ljudske stranke v Franciji — je povzročila povsod presenečenje.

Dosedanji rezultati so sledeči:

Katoliška ljudska stranka 5.491.180 pri zadnjih volitvah 4.842.371.

Komunistična stranka 5.136.334 pri zadnjih volitvah 4.817.603.

Socijalistična stranka 4.165.813 pri zadnjih volitvah 4.495.402.

Pri dugih strankah razlika med zadnjimi in nedeljskimi volitvami ni tako velika. Po dosedanjih rezultatih imajo:

Katoliška ljudska stranka 166, komunistična stranka 150, socijalistična 125, konzervativci 25, radikali 45, desničarska republikanska stranka 35. Ostali mandati so raz-

priznana slovenska imena, v kolikor obstajajo. Poslušalci v St. Vidu ob Glini, so lahko presenečeni, toda zgodovinsko dejstvo je, da Slovenci ta kraj imenujejo St. Vid ob Glini, zato je tudi na karti tako označen. Nekateri ljudje hočejo iz tega izvajati neko temno politično namero. Prosil bi vas, da se ukvarjate z bolj resnimi vprašanji.

Sličen slučaj bi rad omenil v cerkvenem življenju. Uporaba slovenščine v cerkvah je bila leta 1941 ukinjena. Sedaj je zopet dovoljeno uporabljati ta jezik v cerkvi in po zaključku tega predavanja bodo slišali poslušalci, ki ne morejo preključiti na oddajno postajo Gradec, prenos iz Pliberka in sicer pete liturgije v slovenščini — stvar, ki je v nemškem bogoslužju ni.

Veste, kaj si obetam od predvidene odda-

čuden, ko smo videli, da se Rusija celo v vprašanju luke ni držala tega sporazuma in se niti ni hotela pogovoriti o tehničnih poedinostih svobodne mednarodne luke, predno ni rešeno celotno obmejno vprašanje. Ali kot zastopnik vlade njegovega Veličanstva ne morem dopustiti, da se preda to življensko važno luko z vsem njenim pomenom za Centralno Evropo oni sili, katero so nam predlagali.

AVSTRIJSKO VPRAŠANJE

Glede avstrijskega vprašanja je izjavil:

Obstojajo tehtni razlogi za takojšnjo rešitev avstrijskega problema. Prvi je, da so tri velesile 1943. leta v Moskvi sklenile, vrniti Avstriji njeno neodvisnost kot samostojni državi. Drugič, če dobi Avstrija istočasno z Italijo mirovno pogodbo, bodo nepotrebne vse zvezne linije za čete, bilo katere zavezniške sile v vsej donavski dolini in Severni Italiji. Vsled tega smatram za nujno, da uredimo avstrijski problem in s tem omejimo naše obveznosti v Evropi res samo na Nemčijo. (Podrobnosti iz Bevinovega govora bomo objavili prihodnjič.)

deljeni med neodvisno stranko. Rezultati iz kolonij še niso znani.

Volitve v Italiji niso pokazale tako nepričakovane slike, kot v Franciji. Končni izidi še sicer niso objavljeni, toda po dosedanjih poročilih vodi krščansko-demokratska stranka (stranka ministrskega predsednika De Gasperija), njej sledijo socijalisti, takoj za njimi pa kumunisti.

Pri parlamentarnih volitvah v Italiji so istočasno glasovali tudi o državni obliki. Volitve so potekle v miru ob izredno veliki udeležbi volilcev.

Proces proti generalu Mihailoviču

Uradno poročajo, da se bo pričela v Beogradu obravnava proti generalu Mihajloviču v ponedeljek 16. junija. Z njim bodo sodili še nekatere druge člane štaba in politike jugoslovanske begunske vlade, ki jih smatrajo za vojne zločince.

V odsotnosti bodo obsodili dr. Puriča, bivšega ministrskega predsednika, dr. Niniča bivšega zunanjega ministra, generala Živkoviča, sodelavca kralja Aleksandra in dr. Gavriloviča, bivšega ministra v Moskvi. Drugi vojni zločinci so dr. Jovanovič, bivši notranji minister in M. Pavlovič, bivši policijski ravnatelj v Zagrebu.

Podtajništvo britanskega zunanjega ministrstva je sporočilo v Spodnji zbornici, da so poslali izjavo nekaterih britanskih častnikov, ki hočejo pričati za Mihajloviča jugoslovanskemu zastopniku ministra za zunanje zadeve 18. maja. Dne 23. maja je jugoslovanski minister izjavil, da bodo predložili dopise sodišču. Britanska vlada želi podati ustmene izjave pri obravnavi. Isto željo je izrazila tudi vlada Združenih držav Amerike.

Je? Že v naprej vidim, da vodstvo oddaj pričakuje iste očitke, ki so jih že slišali poedini župniki. Sedaj bomo tudi mi krivi zasledovanja temnih političnih stremiljenj. In zakaj? — Ker stopamo v božjo hišo in imamo svojo pobožnost v drugem jeziku.

Moje poslušalke in poslušalci, vidite, da je odvisno eno od drugega.

Na Koroškem žive pač tako Korošci nemškega jezika, kakor Korošci slovenskega jezika in med slednjimi jih je na tisoče, ki raje govorijo svojo materinščino. Mi potrebujemo pomoči vseh, ki imajo dobro voljo, da dajo Slovincem nazaj to, kar jim je po krivici in s silo vzel velikomemški duh in njegov zagrizeni zastopnik Adolf Hitler. Zakaj, v deželi hočemo imeti mir, da bomo mogli obnoviti Koroško.

Zanimivosti preteklega tedna

ZDRUŽENE DRŽAVE

Predsednik Truman je odgovoril kritikom svoje politike v zvezi s stavkami in je izjavil, da se bo še nadalje boril za pravice posameznika in za blagor naroda. Komaj smo ušli iz največjega boja v zgodovini za svobodo posameznika, se moramo še vedno boriti za njegove pravice.

„Stvar se za državo in svet ni končala. Če more predsednik Združenih držav z javnimi pozivi doseči sporazum med sprtim senatorjem Pepperjem in senatorjem Taftom, ali komunističnim glasilom „Daily Worker“ in listom iz Wall Streeta je svet rešen. „Senator Pepper iz Floride je eden najzagrenejših levičarskih članov senata, medtem ko imajo senatorja Tafta iz Ohia za najbolj konzervativnega republikanskega člana senata.“ „Železničarska stavka, — je izjavil Truman je povzročila tako stanje, ki se ga je bilo treba lotiti v obliki, ki najbolj koristi blaginji države.“

Ameriški zunanji minister je v izjavi o zakonskem osnutku za vojaško sodelovanje med državami Amerike, ki jo je podal pred odborom za zunanje zadeve rekel, da Združene države ne nameravajo pospešiti oboroževanja na zahodni polobli, ampak sodelovati pri ureditvi oboroževanja z ozirom na zahteve mednarodne varnosti.

Pojasnil je, da spadajo načrti za sodelovanje z ameriški latinskimi državami v okvir Združenih narodov in da bo Varnostni svet vrhovna oblast za ureditev kakršnega koli vprašanja. „Poleg tega bi bilo vojaško sodelovanje na zahodni polobli podvrženo kakršnemukoli bodočemu mednarodnemu dogovoru o nadzorstvu nad oboroževanjem.“

VELIKA BRITANIJA

Poročevalec britanskega zunanjega ministrstva je odločno zanikal vesti, ki jih je objavila radijska postaja v Tebrisu, po kateri naj bi bile britanske čete še vedno v južnem delu Perzije. Izjavil je, da so britanske čete zapustile Perzijo 2. marca t. l., to je dan, ko bi morali izvesti popolno evakuacijo v skladu s tristransko pogodbo, ki so jo sklenili 1942. leta.

Po dvodnevni razpravi je Spodnja zbornica odobrila vladni načrt za nacionalizacijo nekaterih panog železarske industrije s 338 proti 184 glasovom.

Predsednik britanske federacije jekla in železa, sir Duncan je grajal „T“ z industrijskega vidika, ne da bi se dotaknil politične strani. Poudaril je, da vlada ni ugovarjala načrtom industrijscev samih in je zato prišel do zaključka, da je iskati razloge za nacionalizacijo na drugem in ne tehničnem področju.

Začasni načrt za obvezno vojaško službo v Veliki Britaniji za leto 1947, ki so ga objavili v parlamentu, odreja, da bodo tisti, ki jih bodo poklicali k vojakom leta 1947, služili dve leti. Vpoklicani po 1. januarju 1948 bodo služili krajši rok, če ne bo nepredvidenih zaprek.

FRANCIJA

Po uspešno zaključeni finančni misliji se je pretekli teden vrnil v Pariz Leon Blum.

Sklenjeni sporazum črta francoski vojni dolg napram ZDA, ki so dosegli 1800 milijonov dolarjev. Na osnovi novega sporazuma bo Francija prejela: 1650 milijonov dolarjev od banke za izvoz in uvoz.

2450 milijonov v dobavah. Ta kredit bi kriil dobave izvršene pred podpisom dogovora in to od septembra 1945.

3275 milijonov za nakup prekomernih ameriških zalog v Franciji.

4420 milijonov dolarjev za nakup 75. ladij tipa „Liberty“.

Na tiskovni konferenci, ki jo je imel v Parizu Leon Blum, vodja francoske delegacije, ki se je sedaj vrnila iz Združenih držav, je izjavil, da vsebuje ameriško posojilo Franciji tesen trgovski sporazum, ki temelji na načelih svobode, bratstva in enakosti, in sta ga sklenili svobodno obe pogodbeni strani.

SOVJETSKA ZVEZA

Prejšni teden so odpotovali iz Moskve člani poljskega odposlanstva. Pred odhodom je dal predsednik Bierut pred mikrofonom sledečo izjavo:

„V imenu poljske delegacije bi želel izraziti globoko hvaležnost velikemu voditelju sovjetskih narodov generalisimu Stalinu, velikemu prijatelju Poljske, ki je pokazal največje razumevanje za naše skupne stvari in potrebe. Naj živi nerazdružljivo prijateljstvo poljskega naroda in sovjetskih narodov.“

V Moskvo je prišel predsednik jugoslovanske vlade maršal Tito, ki je bil sprejet pri generalisimu Stalinu. V spremstvu Tita so še notranji minister Ranković, general Popović, predsednik srbske vlade Nešković ter predsednik vlade LR Slovenije Boris Kidrič.

Agencija „Taas“ poroča, da je predsednik ministrskega sveta SSSR Stalin sprejel veleposlanika Velike Britanije Petersona. Pri sprejemu je bil navzoč tudi zunanji minister Molotov.

V svojem mednarodnem pregledu piše „Krasnaja zvezda“ med drugim:

„Ko so bili japonski militaristi pregnani iz Kitajske se je pred kitajskim narodom pojavila naloga nacionalne obnove dežele. Ker se notranja borba v državi nadaljuje, je demokratična javnost uporno zahtevala ustavitev sovražnosti in nevmešavanje Združenih držav v notranje zadeve države, pa tudi umik ameriških čet iz Kitajske. Po pogajanjih KP in Kuomintanga, je bil dosežen sporazum o ustavitvi notranjih sovražnosti. Vkljub temu pa sovražnosti še niso ustavljene in je še vedno slišati o novih spopadih.“

JUGOSLAVIJA

Ker je predsednik jugoslovanske vlade maršal Tito na prijateljskem obisku v Moskvi, ga med njegovo odsotnostjo nadomestuje podpredsednik vlade Edvard Kardelj. Notranjega ministra Rankoviča, ki je odpotoval s Titovim spremstvom pa nadomestuje minister brez resora Milovan Djilas.

Ob rojstnem dnevu predsednika Češkoslovaške republike dr. Beneša je predsednik Prezidijske ljudske skupščine FLRJ poslal predsedniku Benešu naslednjo brzojavko:

„V imenu Prezidijske ljudske skupščine FLRJ pošiljam Vaši ekscelenci čestitke k rojstnemu dnevu z iskrenimi željami za uspeh in srečno življenje ter blagodejno delo v korist bratske Češkoslovaške republike.“

Minister brez listnice Sava Kosanović je bil z ukazom Prezidijske ljudske skupščine imenovan za veleposlanika FLRJ v Združenih državah Amerike.

V Parizu so pričeli razgovore za sklenitev trgovske pogodbe med Francijo in Jugoslavijo. Jugoslavija bi izvažala rudnine, konopljo, kože in suho sadje, v zameno pa bi dobila industrijske in kolonijalne proizvode. Jugoslavijo zastopa pri razgovorih Mate Jakšič.

Iz Ljubljane je odpotovala mladinska delovna brigada Janka Premrla-Vojka iz Primorske, ki bo pomagala graditi mladinsko progo Brčko-Banovići. Brigada šteje 293 članov.

Iz vseh krajev Jugoslavije pošiljajo zahvalne brzojavke Stalinu in Molotovu. V brzojavkah izražajo zahvalo Sovjetski zvezi za podporo pri razmejitvi med Italijo in Jugoslavijo.

Hrvatski likovni umetniki so poslali protestno pismo v Pariz, v katerem protestirajo in odločno odklanjajo poljske prepuščitve Trsta in kakega dela Julijske Krajine Italiji.

ROMUNIJA

Ameriški politični zastopnik v Romuniji Burton Y. Berry je 27. maja izročil romunskemu zunanjemu ministru protestno noto zaradi neizpolnjevanja obveznosti, ki jih je romunski vladi naložila preteklega januarja tričlanska komisija, ki so jo poslali v Bukarešto na podlagi sklepov konference zunanjih ministrov v Moskvi, ki je bila meseca decembra 1945.

„Po navodilih svoje vlade želim opozoriti romunsko vlado na dva vidika političnega življenja v Romuniji, zaradi katerih je ameriška vlada zaskrbljena.

„1. — Dejstvo, da niso izdali nobenega volilnega zakona niti določili dneva za volitve. „2. — Zlorabe svobode ter zlasti vedno pogostejša nasilna dejanja, ki so v nasprotju s spoštovanjem svobode, ki jo je zagotovila romunska vlada, ko je sprejela sklepe moskovske konference.

Minulo je zdaj več kot štiri mesece od dneva spremembe vlade in ne samo, da niso določili dneva volitev, ampak niso izdali nobenega volilnega zakona za volitve. Ta položaj, ki je v nasprotju s sklepi moskovske konference, vzbuja vtis, da skuša romunska vlada odlašati z izpolnjevanjem svojih obveznosti.

Določeno mero svobode izražanja je vlada dala z dovoljenjem narodni in narodno liberalni stranki da objavita liste, toda cenzura je v številnih primerih ovirala svobodno širjenje uradnih izjav, ki zadevajo javnost. Z odloki in ukinitvami listov je omejila svobodno izražanje političnih vidikov.

Spomenica, ki jo je 27. maja izročil britanski poslanik v Bukarešti romunski vladi, pravi, da zagotovi, ki jih je dala romunska vlada z ozirom na državljansko svobodo „ne izvajajo zadovoljivo niti po črki niti po duhu“. Spomenica se nanaša na izjavo z dne 8. januarja, v kateri je romunska vlada izjavila, da bodo zajamčili svobodo tiska, govora, vere in pravico združevanja ter čimprej mogoče razpisali volitve v popolni svobodi.

„Predstavniki liberalne in kmetijske stranke, ki so vstopili v vlado na podlagi moskovskih odločitev, niso mogli izvajati svojih nalog zaradi pomanjkanja sodelovanja s strani romunske vlade.“

Poslanica poudarja, da niso odločili ničesar o času volitev in niso nazglasili nikakega načrta volilnega zakona, da bi ga država in vse politične stranke preučile v njegovih porobnostih. Nota zahteva, da določijo bližnji datum za volitve.

Romunski ministrski predsednik Petru Groza je izjavil, da bodo splošne volitve v Romuniji meseca avgusta ali v prvih dneh septembra letošnjega leta in morda tudi prej, če bodo dokončali potrebne priprave.

Izjavil je Reuterjevemu dopisniku, da ta sklep ugoti zahtevi opozicije, ki je hotela,

da volitve ne bi bile prej.

„Volitve“, je dejal Groza, bomo tako napovedali v soglasju z obveznostmi, ki smo jih prevzeli s sklepi moskovske konference. Moja vlada je doslej spoštovala vsako obveznost, ki jo je prevzela.

„Poizkusi, da spravimo vprašanje v drugo luč, prihajajo od opozicije ki se bavi z lastnimi interesi in noče nikakor resnično sodelovati.“

MADŽARSKA

Madžarski ministrski predsednik Ferenc Nagy, ki je istočasno predsednik stranke malih kmetov, je maja izjavil, da bo odstopil, če se levičarske stranke ne bodo držale pogojev, katere jim je stavil za dolgotrajno sodelovanje z vlado.

Eden od teh pogojev je, da dobijo mali posestniki, ki so dobili pri zadnjih volitvah 60 odstotno večino, en del mest pri policiji in v upravi, kakor tudi v glavnih ministrstvih. Levičarske stranke naj bi bile na to odgovorile do 1. junija.

Madžarski pravosodni minister Istved Riesz je naznanil v Parizu, da bo madžarska delegacija, kateri bo načeloval madžarski ministrski predsednik Ferenc Nagy, zadnje dni junija obiskala London. Nagya bo spremljal tudi Riesz, ki je član osrednjega odbora socialno-demokratske stranke skupno z zunajim ministrom Gyoengyoessijem in Mathiasom Rakosyjem, glavnim tajnikom komunistične estranke.

Verjetno je, da bo potovala delegacija po vsej tudi v Washington in v Paris.

Protest Jugoslaviji

Britanska in ameriška vlada sta dne 20. maja poslali poslanci jugoslovanski zvezni vladi o jugoslovanskem delovanju na področju A Julijske krajine. Doslej še nista prejeli nobenega odgovora.

V poslanicah protestirata proti pomanjkanju sodelovanja pri ohranitvi zakona in reda v Julijski krajini. Protest sta položila na podlagi dejanj, ki jih pripisujejo hujskanju jugoslovanskih oblasti in ki stremijo za tem, da ovirajo Zavezniško vojaško upravo na področju A Julijske krajine.

McDermott, ki je govoril v Washingtonu v imenu ameriškega zunanjega ministrstva, je poudarjal, da so Jugoslovanci vztrajno odklanjali sodelovanje z Zavezniško vojaško upravo in so jo skušali ovirati. O tem so jugoslovansko zvezno vlado že večkrat opozorili.

Britanska protestna nota, ki jo je britanska vlada poslala Jugoslaviji, se po poročilu BBC nanaša „na malo prijateljsko zadržanje Jugoslovaje do Velike Britanije“. Poslanica ugotavlja, da „so po zidovih pisana protibritanska in protiameriška gesla.“

*

Ob razpravljanju o nedavni poslanici britanske vlade Jugoslaviji piše diplomatski dopisnik lista „Times“: „Odkar so štirje zunanji ministri zapustili Pariz, ne da bi dosegli sporazum o svojih interesih v Sredozemlju in v vzhodni Evropi, je sovjetska vlada pričela vedno bolj krepiti svoje zveze z državami vzhodne Evrope. Istočasno so se odnošaji Amerike in Anglije z mnogimi državami tega področja poslabšali. Razdelitev Evrope postaja vedno bolj očitna.“

Diplomatski dopisnik lista „Times“ poudarja, da je ravno ta vtis, ki prevladuje v Londonu in Washingtonu, povzročil, da so poslali obe poslanici in dostavljajo: „Čeprav bi se ti protesti mogli zdeti nepomembni v splošni sliki, vendar tako London kakor Washington misli, da razlogov, ki so jih povzročili, ne smejo prezreti.“

Londonski list „News Chronicle“ piše, da

Dnevno povelje generala Andersa

Poveljnik drugega poljskega korpusa, general Vladislav Anders, je izdal svojim četam dnevno povelje, v katerem jih obvešča o njihovem predstojećem potovanju v Anglijo. V dnevnem povelju pravi:

„Poljski korpus za naseljevanje ima cilj, da pripravi vojake, letalce in mornarje na njihovo novo delavnost v civilnem življenju in za naselitev na britanskih otokih in v prekomorju.“

Potem ko sem samega sebe o tem vprašal izprašal in po ocenitvi političnega položaja, ki računa z dejstvi, sem odločil, sprejeti ta težki sklep.“

Drobne novice

Delegat Združenih držav pri Organizaciji Združenih narodov Edvard Stettinus je odstopil kot zastopnik Združenih držav pri UNO.

Kanadski minister za poljedelstvo je izjavil, da bo vlada objavila načrt za priselitev več stotin ljudi v Kanado, ki bodo delali namesto nemških vojnih ujetnikov v sladkorni industriji. Nekateri menijo, da bi mogli biti to pripadniki Andersove armade.

V Landsberški ječi so obesili Martina Gotfrieda Weiša, ki je bil poveljnik koncentracijskega taborišča v Dachau.

Objavili so vest, da je letalo, s katerim upajo leteti s hitrostjo 1120 km na uro, pričelo pred nekaj tedni s poizkusnimi poleti v Veliki Britaniji.

Na Madžarskem se že več časa borijo proti hudi inflaciji. Ravnatelj policije v Budimpešti je objavil, da ne bo sprejel nobene prijave o tatvini, če znesek ne bo presegal 500.000.000 pengov. Vozni listek cestne zbirnice stane 3.000.000 pengov.

Romunski ministrski predsednik Groza je bil odlikovan z redom „zvestega službovalca“ prve stopnje.

Sovjetska filmska družba je po desetih mesecih končala s snemanjem filma „Nova Jugoslavija“. Člani družbe so se z letalom vrnili v SSSR.

Pri tekmah za Davisov pokal je Jugoslavija premagala Češkoslovaško z rezultatom 3:2 Jugoslavijo sta zastopala Punčec in Mitič.

Poslušalci moskovske radijske postaje so lahko slišali utripe človeških src iz Moskve. Lahko so opazili razliko med utripi zdravih src in takšnih, ki so bolela na različnih boleznih. Poročilo ne pove, ali so oddajali tudi utripe src zaljubljenecv (pri teh srcih pač močnejše bije) in oboževalcev različnih državnikov.

Novice iz Slovenije

Pretekli teden je gledališka družina iz St. Jakoba gostovala v Smarju pri Jelšah. Gostovali so z igrjo „Tugomir“.

Za porečje Drave v ptujskem okraju je predvidena samostojna ribarska enota, ki je imela že svoj prvi občni zbor.

Pionirji deške in dekliske vadnice so imeli pevski koncert v mali filharmonični dvorani, pri katerem so nastopili s pevskimi in glasbenimi točkami.

V zadnjih dneh so bili pri oddelku za notranje zadeve okrožnega mesta Ljubljane zaradi vinjenosti, razgrajanja v nočnih urah in upiranja organom Narodne milice kaznovani z globo od 650 din ali 10 dni prisilnega dela.

Pečjak Jože iz Vevč, Marinšek Miha, Avsec Alojz, Jakše Jože, in Šorli Viktor iz Ljubljane.

V zvezi s pridobivanjem smole piše „Slovenski poročevalci“:

Slovenija je pretežno gozdnata pokrajina. Zato predstavlja gozdarstvo važno vejo na-

šega gospodarstva. Izkoriščanje gozdov pa do sedaj ni bilo smotno, ker je služilo predvsem koristim zasebnikov ne pa skupnosti.

Plodonosen način izkoriščanja gozdov je tudi smolarjenje, to je pridobivanje smole iz borovih gozdov. V Sloveniji so dani vsi pogoji za to, da lahko postane smolarjenje zelo pomembna pridobitna panoga v gozdnem gospodarstvu. Za pridobivanje smole je važen zlasti bor in tega ima Slovenija obilo, zlasti v severovzhodnem delu.

Smola je izhodišče za dve zelo važni industrijski surovini: za terpentinovno olje in kolofonijo.

Korist, ki bi jo prinašalo smotno izvedeno smolarjenje, bi bila zelo velika. Letos bo verjetno pridelanih tisoč ton smole pri čemer bo stalno zaposlenih 300 do 400 smolarških delavcev. Vsako smoljeno drevo bo prineslo lastniku zaslužek že pred sečnjo. Samo ta zaslužek bo predstavljal letni dohodek do 30 milijonov dinarjev.

Koroška satira:

V znamenju konferenc

Zadnjič sem imel dva prijatelja na obisku. Isti dan sem bil zamenjal otroški voziček moje stare matere in enega od mladičev lepe Vide (naše angorske mačke) za steklenico slivovke. Zdravo razviti nagon je torej privedel moja dva prijatelja ravno o pravem trenutku k meni.

Medtem, ko smo srkali ognjevito tekočino, smo se menili o tem in onem. Začeli smo seveda s politikom. Debata pa se je nehala preje kot navadno, ker smo si bili v vsem edini, debata brez opozicije pa ni zanimiva. Ko smo pretresli še najnovejše cene cigaret, zobnih krtačk in trakov za čevlje, smo zašli v sanjarenje. Aleš je sanjal o dalmatinskem prosekcu, Luka o čevljih s podplati iz plutovine in o srajcah iz prave svile, jaz pa o zvišanju plače. In ker smo bili že pri sanjah, sem se nenadoma spomnil, kaj se mi je prejšnjo noč čudovitega v snu prikazalo.

„Sanjalo se mi je.“ sem pričel, „da so na konferenci zunanjih ministrov v Parizu določili komisijo, ki naj prouči vprašanje Koroških Slovencev in odloči o njeni usodi. V komisiji naj bodo: en koroški Slovenec, en Avstrijec, en jugoslovanski partizan in en Anglež. Da ne bodo izpostavljeni zunanjim vplivom, se morajo podati na kraj, ki naj bo obenem izoliran od sveta in nevtralen. Ker pa takega kraja na zemlji ni, je luna edino pripravno mesto.“

Nekoga dne so torej švignili z raketo proti srebrni lunini obli. Potovanje je poteklo v popolnem redu in miru. Šele v višini kakih 100.000 kilometrov je prišlo do manjšega prepira, ker je partizan Črt očital Avstrijcu Rudiju, da je šovinist. Ta je namreč povsod namestil tablice: „Ne pljuvajte na tla!“, „Kaditi prepovedano!“, „Ne dotikajte se predmetov!“, „Pse na vrvice!“, — vse v nemškem jeziku. Anglež Percy, ki mu je bila poverjena naloga razsodnika in kontrolnega organa, je končal prepis s tem, da je vrgel tablice v vsemirje. Nekoliko stotisoč kilometrov so potovali v najboljših diplomatskih odnošajih. Percy je neumorno vrtel kamero in filmal zemljo, ki je bila le še planet in je postajala vedno manjša. Nenadoma pa ga je zmotil vik za njegovim hrbtom. Rudi in Črt sta si sedel zopet v laseh, Črt in Tone, Koroški Slovenec, sta namreč tiščala glavi skupaj in govorila v jeziku, ki ga Rudi kot dober Avstrijec ni razumel, razložil je samo besedo „Drava“.

„Kaj se to pravi, da že sedaj hočeta določiti mejo, ko še niti prave konference nismo imeli!“ se je razburil.

Tone pa se je zasmel. „Ni vse Drava, kar teče. Govorila sva le o tem, za koliko boljša je „Drava“ od avstrijske „Blondinke“, to so namreč cigarete. Mr. Percy.“

„O.K.“ je dejal Anglež in dal vsakemu žvečilno gumo. „Sedaj bi pa prosil, da štedite energijo in kalorije! UNRRA, ki še kontinenta ne doseže, bo še manj dosegla luno in torej ne moremo računati z nadomestkom za izgubljene kalorije.“

S strahovito naglico so se bližali luni. S prostim očesom so že mogli razločevati globeli in kotanje med nazobčanimi vrhovi kamenitih gor.

„Vina tu gori gotovo ne bomo našli.“ je ugotovil Tone.

„Moj Bog, pozabil sem kartoteko z imeni koroških reki!“ je zastokal Rudi.

„Radoveden sem, če bo tu kaj fašistične reakcije,“ se je začel grozeči Črtov glas.

Mr. Percy pa je z daljnogledom iskal pravno mesto za bodoče oporišče angleške vsemirske letalske sile.

Ko so izključili atomsko energijo, ki je gnala raketo, so mirno zdrseli navzdol in brez poškodbe pristali na planoti, porasčeni z mahom in nizkim grmičevjem. Takoj po pristanku so se spravili na delo, da postavijo šotorje.

Na treh šotorih so se pokazale zastave: angleška, jugoslovanska in avstrijska. Tone pa je stal in ni vedel, kaj bi.

„Avstrijsko boš obesil, seveda“, pravi Rudi. Toda Črt ga je osorno zavrnil: „To bi bilo preudiciranje!“

„Obe naj obesi, ali pa nobene!“ je odločil Percy.

Torej je ostal Tonetov šotor brez zastave. Ko so namestili vse potrebno, je vsak napravil to, kar se mu je zdelo za začetek najvažnejše. Rudi je postavil mizico s pisalnim strojem, razmestil predalčke s kartotekami in formulirji ter obesil tablico, ki je označevala uradne ure, da bi se počutil bolj domačega na tem tujem planetu. Črt je čistil brzostrelko in pri tem v duhu sestavljal resolucije, Tone je raskladal zabojčke s slanimi jajci, moko, klobasami itd. in premišljeval, da-li bo letošnja žetev kaj prida. Percy pa je v svojo beležnico stenografiral poročilo o splošnem političnem stanju na luni in orisal možnosti za ureditev prekovsemirskega izvoza luninih produktov ter načrt za reguliranje plime in oseke, ki, kakor znano zavisita od lune, — v strateške svrhe.

Prihodnjega dne so imeli prvo sejo, ki ji je predsedoval Percy. O določitvi dnevnega reda si še niso bili edini.

„Najbolje bo, da napravimo, kakor zunanji ministri na svojih konferencah,“ je predlagal Rudi, „to bo najboljši način.“

„Potem bomo lahko vse življenje ostali na luni!“ se je zasmel Črt.

Percy je otvoril sejo in v kratkih besedah ponovil pomen in namen zgodovinskega potovanja na luno. Končal je z besedami: „Prepričan sem, da se bomo vrnili na zemljo v popolnem soglasju in da bo vprašanje Slovenske Koroške rešeno v obče zadovoljstvo.“

Rudi: „Prav gotovo!“

Tone: „Upajmo...“

Črt: „Ne verjamem!“

Prva seja je potekla brez posebnih sklepov. Incidentov in krvoprelitja ni bilo.

Druga seja je potekla živahneje. Pri debati sta se Črt in Rudi pričela obmetavati s papirnati kroglicami, medtem, ko je Percy stenografiral in je Tone igral na orglice „N'mav čiez izaro...“

Tretja seja je potekla brez krvoprelitja. Četrta seja je potekla razmeroma mirno. Ranjenih ni bilo, pač pa si je Tone nakopal hud prehlad, ko ga je med debato oškropil Rudi z brizgalno, ker je Tone kadil „Dravo“ in je Rudi videl v tem konspiracijo proti Avstriji. Mr. Percy je ta veseli prizorček filmal.

Peta seja je potekla živahno. Šesta zelo živahno. Sedma razburkana. Po deseti seji so se morali poslužiti omarice z napisom „Prva pomoč“.

Po dvajseti seji je zaprosil Rudi za tri dni bolniškega dopusta radi prerahljanja živčnega sistema.

„Tako ne gre dalje, fantje“, je dejal Mr. Percy pri trideseti seji, „do danes še nismo prišli do nikakršnih sklepov. V teku enega tedna se mora stvar razčistiti, ker nam bo do takrat pošel jod, vata in obveze. Prosim gospode zastopnike, da mi do jutri predložijo pismen material.“

Pismeni material Rudija je obstojal v statistikah, ki so dokazovale etnografsko, geografsko, gospodarsko in kulturno pripadnost Koroške k Avstriji. Pismeni material Črta je obstojal v statistikah, ki so dokazovale etnografsko, geografsko, gospodarsko in kulturno pripadnost Koroške k Jugoslaviji. Pismeni material Toneta je obstojal v praznem listu papirja.

„Kaj pa ti?“ se je začudil Percy.

Tone mu je odgovoril v zadregi: „Če napišem, kakor jaz hočem, se zamerim Rudiju, če napišem, kakor on hoče, se zamerim Črtu, če pa napišem, kakor Črt hoče, se zamerim vami!“

„Kaj pa pravzaprav hočeš? Kar povej!“

Globok vzdih se je izvil Tonetu iz globine prsnega koša: „Demokracijo, pravico svobode in — mir!“

Rudi je vzrotil: „Kaj morda pri nas ni demokracije? Ali nimate pravic pri nas? Povsod se čuje slovenska govorica. V vseh šolah so slovenski učitelji. In vaše spominske svečanosti so bile dosedaj vse dovoljene. Kdo vam pa ne da miru? Nihče ne skrbi tako za vaš mir, kakor mi.“

Percy je imel res težko stališče. Niti sveto-pisemski modrijan Salomon ne bi bil kos takim težkočam. Obžaloval je že, da se je bil podal v to pustolovščino in ni raje ostal na Koroškem ter vnaprej slikal vaških cerkvic in zasneženih Karavank.

Stanje je postajalo vedno bolj kritično. Na miren in uspešen izid zasedanja ni bilo upanja. Tone že več dni ni mogel prisostvovati konferencam, ker je imel nategnjene kite. Rudi in Črt sta ga namreč pri neki ognjevitih debati zgrabila in pričela vleči vsak na svojo stran.

Napočil je dan, ko je potekel ultimat, ki ga je bil postavil Mr. Percy.

„Niti za korak ne odstopim od svoje lastnine!“ je zatrjeval Rudi.

„Do poslednje kaple krvi se bom boril za svojo pravico!“ je klical Črt.

Tone pa ni dejal ničesar, ker ga ni bilo. Ležal je nekje na mahu in sanjal o Mojci. Nenadoma pa je začutil, kako se tla pod njim gibljejo, zdelo se mu je, da leži na elastiki, ki se krči. V poslednjih dneh je že večkrat opazil ta pojav, a ni mu pripisoval posebne važnosti. Bil je mnenja, da nekje deluje še kak neugasel ognjenik. Toda danes je nastopilo gibanje talnih plasti mnogo močnejše.

Isto so čutili tudi ostali trije. Tla pod njimi so se nagubala kakor čelo mladega jabečarja in vsa okolica se je jela pomikati proti njim. Z grozo so opazovali to čudo in čakali, kaj bo. Mr. Percy je takoj vključil seismograf in ugotovil, da ni potresa. Nato

se je povzpел na vrh bližnjega lijaka in se razgledal po pokrajini. Tedaj je razumel. Kar so ga noge nesle, je tekel k ostalim zastopnikom.

„Narava sama nam je postavila ultimat!“ je zaklical. „Mesec pojema, to se pravi, če ne izginemo kmalu, bomo viseli v vsemirju kakor škrljančki nad žitnim poljem.“

Mesec je vsak dan bolj pojema, razburjenje je vsak dan naraščalo. Konference so se vršile le še v nestrpnem, nervoznem in napol histeričnem razpoloženju.

Zadnji krajec pa je postajal ožji in ožji. Mr. Percy je bil edini, ki je ostal razmeroma miren. Plezal je po nagubani pokrajini in slikal do nezvesti. V šotor se je vrnil samo, če je bil čas zasedanja. Prišel je zadnji dan njihovega bivanja na luni, dan odločitve. Zgodovinski dan, ko bo končno rešeno kočljivo vprašanje Koroških Slovencev. Mr. Percy je pobral navzočim orožje, t. j. samokrese, žepne nože, pile za nohte, svinčnike in zobotrebe. Tudi nohte jim je porezal. A kljub temu je tekla kri. Rudiju iz nosa, Črtu iz kazalca, kamor ga je bil Rudi ugriznil, Tonetu pa kar iz treh različnih ran. Percy je stenografiral, filmal, miril, obvezoval, desinficiral in žvečil gumo. Na luno so pozabili. Srditega boja in prekanja ni moglo, motiti niti dejstvo, da so balansirali samo še na ozkem robu zadnjega krajca.

Nenadoma pa je tudi ta izginil. Nastopil je mlaj, to se pravi, lune ni bilo več. Komisija za določitev koroške meje pa je res obvisela v zraku kakor škrljančki nad žitnim poljem, ker v vsemirju zakona o gravitaciji ne poznajo. Toda kmalu jih je neka nedoumljiva struja raznesla na vse strani. Črt je nenadoma začutil privlačno silo Marsa in že je odjadral proti njemu. Rudija je potegnilo k Veneri, Mr. Percy pa se je znašel na Velikem vozu, ki ga je takoj pogнал in z največjo brziho zavil v sinjo brezkončnost vsemirja na raziskovalno potovanje.

In Tone?

Tone pa je korakal po Rimski cesti in si preganjal dolgo pot s tem, da je veselo pihal v orglice „Juhe, pojdamo v Škufiče...“, da je odmevalo od planetov. Tedaj pa je opazil, da mu prihaja nekdo naproti.

„Čakaj no, tebe pa poznam!“ je nagovoril prišleca.

„Se mi tudi zdi, saj sva takorekoč sosed“, se je glasil odgovor.

„Rej brateci!“ ga je objel Tone. „Pozdravljena Južna Tirolska! Kaj pa delaš tu?“

„Veš, konferenca naj bo na luni za določitev tirolskih meja. V komisiji bodo po en Tirolec, Italijan, Avstrijec in Anglež. Jaz sem šel kar peš naprej, saj sem vaje strmin.“

Nenadoma se je Tone domislil: „Ti, vaše konference ne bo, saj je mlaj, lune ni!“

Tedaj se je Tirolec sesedel na rob Rimske ceste in bridko zahtel.

„Zakaj pa jočeš, bratec?“ ga je sočutno vprašal Tone, ki so mu že samemu silile solze v oči.

„Ker ne vem, kaj naj napravim“, je jecal siromak. Tone pa je sedel kraj njega in združil svoje solze z njegovimi.

Na Koroškem pa so ljudje blagoslovljali dež, ki se je po tolikem času suše blagodejno vlival na letino...“

Končal sem svoje pripovedovanje. Moja dva prijatelja sta trdno spala. Kaj hočemo, ljudje imajo pač premalo razumevanja za sanje svojega bližnjega!

Ljubiša

V kraljestvu lutk

Spisal Fr. Bazilij

(Ponatis dovoljen samo s pristankom pisca)

1.

Dragi moji otroci, ali poznate lutke? To so lesene igracke-človečki, kakor Mojčina punčka in Lojzkov pajac. A pritrjene so z žico in vrvicami na lesen, križu podoban konček, ki je tako velik, kakor tvoja dlan. Imenuje se pilotka, saj z njo vodiš lutko kakor vodi pilot svoje letalo.

Tako! Primito pilotko v roke in potegnite nitko, ki je pritrjena na lutkini hrbet! Hej, kako se nam bo lesena postavica lepo priklonila! S prednjima vrvicama pomoreš lutki, da maha z rokami na levo in desno, kakor živa. Ako pa dvigaš zaporedoma desno in levo nitko ki vodita na kolena, bo lutka koracala kamor jo boš vodil.

Da, lutke so žive igracke. Vse lahko napraviš z njimi, kar hočeš.

Ali ste že bili kdaj v gledališču? Gotovo. — Vidite, dragi moji malčki, ako napravite lutkam oderček, ki bo odgovarjal njih velikosti, postanejo igracke gledališki igralci. Narisati moraš še gozd, hiše, sobe... sploh vse, kar koli boš rabil za posamezne prizore. To so kulise

Ko imaš vse to, poprosiš prijatelje, da ti pomagajo voditi lutke, ostale otroke pa povabiš pred lutkovno gledališče in videl boš, koliko smeha boš pričaral na njihove obraze.

Ste me razumeli? Le vprašajte gospoda učitelja, pa vam bo podrobneje pojasnil. Če boste hoteli, se bomo pa tudi mi še kaj več pomenili o teh ljubkih igrackah.

Hej, koliko lepih uric sem preživel med

svojimi lutkami! Kakor bratci in sestrice so mi bile. Polno omaro sem jih imel: kralja in princesko, kraljeviča, vedno veselega dvornega norčka s kraguljčki, velikega Telebana; drobne, bradate palčke in nežne vile... Tudi hudobnega čarovnika in čarovnico, parkeljna in koščeno smrt. In da bi videli zelenega zmaja! Saj si mislil da je živ, kadar je žarečih oči skakal po lutkovem odru in sem mu po drobnih cevkah pihal skozi nosnice tobačni dim.

Moj ljubljeneček pa je bil navihani Jurček, ki je v vseh igrakah igral glavno vlogo in se je vedno iz vseh nevarnosti dobro izmazal. Kako so malim gledalcem žarela lička, kako so se smejali, ko sem z Jurčkom uganjal po lutkovem odru vse mogoče vesele in smešne.

Da, tudi oderček sem imel. Dva kvadratna metra je imelo pozorišče in lepo pročelje z zastorom in vseh vrst kulise. Od bajnih gradov do razbite bajte, od kraljevskih soban do preproste sobice...

Bog vedi, kje je moje lutkovno gledališče danes. Morda leže pisane igracke zanemarene in zaprašene kje na podstrehi. Nihče več se ne zmeni zanje, saj ni Albina, ki bi se z njimi pogovarjal, jih napenjal na vrvice in izvajal z njimi na drobne obrazke gledalcev veselje in žalost, smeh in solze...

Da, lepe urice sem preživel v kraljestvu lutk. Kajne, da hočete z menoj za njegove visoke zidove tudi vi, dragi moji otroci? Dobro! Le primate se me za roko, pa vas popeljem v pravilnični svet!

*

„Bim-bam, bim-bam, bim-bam, bim-bam!“ — Bom! V cerkvenem zvoniku je odbilo eno popoldne.

Albin stopi v društveno delovno sobo. Zopet je med svojimi dragimi lutkami. Vse dopoldne je pripravljalo to in ono za nedeljsko lutkovno predstavo. Komaj toliko časa si je privoščil, da je pokosil, pa ga že vnovič vabi nadaljnje delo.

Skozi okno sije toplo sonce in siplje zlate žarke na pisano vsakovrstnost...

Tamle ob steni se razprostira lutkovni oder s temnorujavim pročeljem in slikanim zastorom. Pozorišče je polno krasnih kulis: lepih hiš in ubožnih bajt, bajnih gradov in zakletih stolpov, grajskih soban in preprostih sobic. Vse leži križem krazem od zadnje predstave.

V kotu poleg odra je zaboj večjih in manjših posod z različnimi barvami. Drugujejo jim čopiči vseh velikosti. Razen njih moli iz zaboja pisan papir, ki so ga vneti lutkarji rabili za kulise in lepake.

V drugem kotu stoji okrogla železna pečka na kateri je stara ponev s klejem. Ob pečki je na eni strani zloženih nekoliko polen, na nasprotni strani pa je košarica z malenkostjo premoga. — Na mizici leže med dleti in drugim rezbarskim orodjem nedovršeni deli lutk: leseni trupi razne velikosti, roke, noge, celo bolj ali manj posrečene glave, ki se bodo klanjale morda čez nekaj tednov otrokom z lutkovnega odra.

Vrata omare pri oknu so na stežaj odprta. Skozi nje božajo sončni žarki pisano bogastvo — lutke. Toda to niso lutke, kakršne ima lahko vsak otrok ter jih nataknejo na prst in so brez nog. Ne! To so prave lutke, popolnoma podobne ljudem, le majhne in obešene na žici in vrvicah. Lepo število je teh igrack, ki so zabavale nedeljo za nedeljo z lutkovnega odra mlade gledalce ter pri-

vabliale na njihove drobne obrazke smeh in solze, veselje in žalost, kakor je pač nanesel prizor v igrici...

Albin stopi k mizi sredi sobe. Na njej leži zvezek, navaden zvezek z naslovom:

JURČEK IN ZAKLETA PRINCESKA

Lutkovna igrica

Fant sede na polomljen stol, vzame zvezek v roko, ga odpre in prične šteti osebe, nastopajoče v igrici, nato pa se zagleda v odprto omaro...

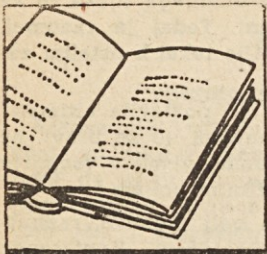
„V nedeljo bodo znova nastopili princeska in kralj, dvorni norček in vitez. Kmet bo zadnjenedeljski butalski župan, debeli čuvaj pa preoblečen v gospoda Zamaška. Ha, ha, ha! To se bo zopet vse smejalo v dvorani! Jurček bo osvajal mlada srca...“

Albin išče in išče med lutkami, obešenimi v omari, ker ne more nikjer ugledati irhastih hlačic in bele srajčke navihanega Jurčka.

„No, kje pa je Jurček? Saj visi vedno na zadnjem levem klinu“, zamrmra in se pomakne k omari. Svojo nadražjo lutko zagleda na tleh. Lesena pilotka, raz katero vise nitke, ki je na njih pritrjena lutka, leži poleg nje. Precej nitk je pretrganih, mnoge pa so tako zamešane, da jih mora lutkar sam potrgati.

„Ubogi Jurček! Zopet te je neki fant pre-slabo obesil. Moram te vsekakor napeti na nove vrvice.“

Odnese ga na mizo in se vsede. Lutko drži tako, da stoji na mizi obrnjena proti njemu. „Tako, lepo se prikloni...“ Pri tem ji pomaga, da se globoko prikloni. „Dober dan, dober dan! Kako se imate prijateljčki? Hi, hi, hi!“ ... (Dalje prihodnjič)

Cvetje in klasje

Književna slovenščina

Ker se je izreka od šestnajstega stoletja v vseh glavnih narečjih spreminjala, kakor naprimer (trdi I na koncu zlogov in pred polglasnikom se je spremenil v u; kratki in nenaglašeni i, u, ē so postali polglasniki ali pa so onemeli; spremenile so se tudi pozamezne oblike: voz v skladnji, spregi ter nekateri skladi v skladnji itd.), je prišlo v pismeni jezik tudi mnogo živih oblik, ki se ne ujemajo z izreko 16. stoletja. Take žive oblike so: postovka, zveličaven itd.; v 16. stoletju se je govorilo in pisalo: postolka, izveličalen. V pisavi se kažejo tudi nasledki onemelih i, u in ē. Trubar je pisal predlog iz- n. pr. še v besedah: voz izvrniti, izpačiti, izpaka; izpremiti, izgaga, izkaziti itd. za sedanje: zvrniti, spačiti, spremiti, zgaga, skaziti. V 16. veku se je pisalo še: šolin, šolina; marinj, marinja, prazni marinji; evangelijski itd. za sedanje: šolen, marenj, evangelijski. Oblike kakor: Urih, Uriha, pridržnica so se pisale še do o. Rogerija (1743); oblike: oljika, Oljiska gora; majhin, majhina, majhino so se ohranile še do 19. stoletja. Oblike: dveh, obeh (rodilnik, mestnik), najin, vajin, njijin itd. so se glasile v 16. stoletju: dveju(h), obeju(h), naju(n), vaju(n) itd. V 16. veku in še pozneje so živele stare oblike (nekatero so navadne še v nekaterih sedanjih narečjih) kakor: naročaj, v naročaju; prodaja, na prodajo dati; je (osebni zaimek v množ. tož. ter v edn. tož. za srednji spol, n. pr. ljudje, ki sem je (=jih) videl; dete, ki sem je (=ga) videl); stari tožilnik pri pridevnikih in zaimkih. n. pr. Vzemi dva goloba, enega daruj za žgalni dar, drugi (=drugega) za greh (Dalmatin); sedanjkove končnice 3. osebe množine; na pr. mogo, ostanu, sedo, obleko, prose, imenujo, mašujo itd. za sedanje: morejo ostaneti, sedejo, oblečejo, prosijo, imenujejo, mašujejo; živeti po I. vrsti: vse živo če dni. — Levstik je skušal te starine v sedanji pisavi oživiti, toda splošna raba jih ni sprejela. Koliko starih posebnosti pa je še pri pisateljih 16. veka, katerih ni nihče več obnavljal: Vse te so nadomestile žive oblike. Marsikaj pa je prišlo v pismeni jezik po krivi etimologiji, n. pr. oblike kje, nekje, kjer, nikjer, drugje, ki se pišejo tako od sedemnajstega stoletja.

Ker je naš pismeni jezik proizvod dolgotrajnega razvoja, ni enovit, temveč je sestavljen iz različnih sestavin in se v celoti kot tak ne govori v nobenem našem narečju in se v tej obliki tudi v zgodovinski dobi, t. j. v 16. veku, ni govoril. V tem se bistveno loči n. pr. od srbsko-hrv. pismenega jezika, ki se piše tako, kakor se danes govori v južni Hercegovini (t. j. hrvaščina), ali v Beogradu, Šumadiji in stari Vojvodini (t. j. srbsčina). Naš pismeni jezik je podoben stari evropskim pismenim jezikom, kakršni so n. pr. nemški, francoski, angleški, poljski itd.

Pismeni jezik sloni torej na glasovju in oblikovju, ki živi od 16. stoletja dalje, t. j. od začetka našega slovstva, in se nahaja v vseh glavnih slovenskih narečjih.

S tem je dana podlaga tudi izreki. Izreka mora sprejeti tiste glasove, ki žive v osrednjih slovenskih narečjih in so zgodovinsko, t. j. od dobe 16. stoletja, upravičeni.

Iz tega sledi, da se ne govore vsi glasovi, ki jih terja knjižna izreka, v enem samem narečju, temveč jih je treba sprejeti iz raznih narečjih. Večina glasov pa je vsem narečjem skupna, tako n. pr. skoro vsi soglasniki razen v, nj, lj in trdega l; enako skoro vsi samoglasniki razen kratko poudarjenega in nepoudarjenega i, u, ē, polglasnika in dvoglasnikov. Ti glasovi imajo v raznih narečjih razne oblike in nekateri izmed njih so se od 16. stoletja spremenili. Ti glasovi so sporni in zato se v izreki izobražencev opaža dvojna skrajnost: ali jih govore preveč po svojih narečjih ali pa po neki umišljeni „pravilnosti“ in delajo jeziku silo. Drugo skrajnost je že več naših pisateljev šibalo; tako piše n. pr. Ivan Cankar: „Kačur je zapazil, da je govoril gospod N. zelo čisto slovenščino; izgovarjal je besede natanko po pismu, v glasu in melodiji ni bilo več sledu narečja. Pa so rekli, da je doma iz Ribnice! Iz knjige je, iz slovnice!“ — Še bolj odločno zavrača tako izreko Al. Kraigher: „Stanislav Drnovšek je bil suhoparen človek, čmeren in nataknen; govoril je pretirano slovenščino z vsiljivim l-om in kričeimi samoglasniki.“

Glasove in oblike, ki se ločijo od žive govorice, določa pravopis, pravopis pa določa občna raba; pisati se smejo samo taki glasovi in take oblike, katere je sprejela večina pisateljev. Pravopis ni plod znan-

stvenih raziskav, zato je nedosleden in pomanjkljiv.

K pravopisu ne spada raba jezika v širšem pomenu, t. j. sklanja, stavčni ustroj, slog, besede in rečenice. To se ne ravna samo po občni rabi ali večini pisateljev, temveč tudi po jezikovni znanosti, ki preiskuje, kaj je dobro slovensko in kaj ni.

Glasovni in oblikovni sestav ter skladnja (t. j. slovnica v ožjem pomenu) je nekako ogradje jezika in ga pisatelj ne morejo spreminjati. Spreminjati in bogatiti pa se dajo besede in rečenice. Pisatelj jih rabi lahko v takem pomenu, kakor se splošno rabijo med narodom ali pa jih rabi v prenesenem pomenu.

Besedni zaklad ni omejen na tista narečja, po katerih je posneto glasovje in oblikovje pismenega jezika ampak se lahko jemlje iz vseh narečjih. Besedni zaklad se ne nahaja v vseh narečjih enakomerno; večina besed je znana vsem, nekatere pa le posameznim narečjem. Tako imamo n. pr. iz koroš-

kega narečja besede: cerkovnik, gnevati se, šivilja, vigred; iz notranjskih narečij imamo: gneča, hiba, lestenec, ohol, runo, navod (t. j. odbor, komisija), navor, vzvod, prekat, zubelj (plamen); iz štajersčine je: deček, hrošč, krepost, telovnik; iz vzhodne štajersčine: gizdav, istina, betva (panoga), itak, narav, kajti, liki (kakor), knjiga, način, navzoč, posel (opravilo, opravke), suknjič, slutiti, svedok, svedočiti, tikva (buča), vrač (zdravnik), zvati; v prekmurščini se govori: dostojen, narava, karati, običaj, sluga, svila.

Besedni zaklad ustvarjajo pisatelji, ki zajemajo besede iz živega jezika ali starejšega (16. in 17. vek) ali pa jih morajo na novo narediti. Za nove predmete ali pojme je treba novih besed in rečenic. Te je treba po prvotnem jeziku na novo ustvariti ali pa jih izposoditi iz drugih jezikov. Mi smo privzeli mnogo besed od Srbov in Hrvatov, nekaj tudi od Rusov in Čehov. Veliko večino novih besed pa smo si ustvarili po prvotnem jeziku. Veliki jezikovni umetniki so Prešern, Levstik, Stritar, Cankar, Zupančič (v leposlovju), Vodnik, Ravnikar, Cigale, A. Ušeničnik (v znanstvenih strokah) i. dr. (Konec.)

TRAGEDIJA V „ZELENEM PEKLU“

Eden tistih, ki so živeli v neporušni veri, da hrani brazilski pragozd neslutene kulturne zaklade, je bil angleški polkovnik P. H. Fawcett (izgovori Faosit). Mnogo let je potoval po Selvah ter jih proučeval. Prvo veliko potovanje ga je vodilo leta 1906 v osrčje Južne Amerike. Ni se še dobro odpočil od naporov, ko se je leta 1908, drugič odpravil v amazonski pragozd. Tretjič je prodril v notranjost Brazilije leta 1914, to je v onem letu neljubega spomina, ko se je v Evropi vnela svetovna vojna. Takrat se je Fawcett že lahko ponašal, da je skoroda eno desetletje prebil v senci pragozda. Poznal je polno indijanskih plemen, obvladal je njihova narečja. Dobro so mu bile znane vse posebnosti in nevarnosti pragozda. Bolj ko se je bavil s Selvami, bolj jih je tudi vzljubil. S skrivnostno silo ga je privlačevala amazonska dežela. Bolj in bolj se je možu zdelo, da bo našel v osrčju Brazilije nekaj velikega, neznanskega — nekaj, o čemer se svetu niti ne sanja. Indijanci so mu pravili o neki tajinstveni luči, ki da sveti nekje v najbolj skritih globinah pragozda. Odročeni kraj je to, kamor niti Indijanci ne morejo. Drugi urojenci so namigovali na dragulj. Čudovit kamen počiva tam notri v Selvah, tako čudovit je, da siplje iz sebe rajsko svetlobo. Še drugi so govorili o velikem mestu sredi najhujše goščave. Velike palače so tam, veličastna svetišča so izvirana v zemljo, dosti zlata je v njih in še več svetlobe, nedopovedno zagonetne svetlobe. Tam da živi tudi ljudstvo prav svoje vrste. Imenitni in ponosni ljudje so to, za nobene sosedne ne marajo. Kogar pa dobe v vest, ga brez usmiljenja ugonobe.

Vse to pripovedovanje je Fawcetta ne morda strašilo, ampak nasprotno vedno bolj podžigalo. Ni miroval, dokler ni zbral toliko denarja, da je mogel opremiti primerno ekspedicijo. Nameraval se je odpraviti v južne Selve, da bi v porečju gornjega amazonskega pritoka Xingu (izgovori šingu) iskal bajno mesto, ki se je skrivalo pod zeleno gozdno odejo. Venomer mu je plavalo pred dušo to brezimno mesto s sijajnim draguljem in okrutnim prebivalstvom. Znal je navdušiti tudi druge. Razna znanstvena društva Anglije in Severne Amerike, ki jim je bil sporočil svojo namero, so mu priskočila z znatnimi prispevki na pomoč. Tudi brazilska vlada sama ga je podpirala, saj je naravno, da je želela nekaj zanesljivih izvedeti o lastnem državnem ozemlju. Vedela je, da moč ni pustolovec. Veljal je za enega najboljših strokovnjakov glede zemljepisa Brazilije. Bil je prav tako odločen in podjeten kakor preudaren in vesten. Denar, ki mu ga bodo zaupali iz državne blagajne, torej gotovo ne bo zavržen.

Začetkom leta 1925. se je colonel Fawcett odpravil na planoto Matto Grosso. To je obsežna pokrajina že bolj na jugu Brazilije, vsa pokrita z gosto in visoko travo. Dreves vidiš tukaj zelo malo, niti grmovja ni veliko. Nekako tri tedne je trajalo potovanje po tej enolični savani. Le redkokje je naletela karavana raziskovalcev na kako skromno naselbino. Kolika je bila karavana? Fawcetta sta spremljala njegov sin Jack in neki Av-

stralec z imenom Raleigh Rimmel. Tej trojici je delalo družino nekaj „kameradas“. Tako se imenujejo indijanski mešanci, ki poznajo pota v pragozdu. Nobena ekspedicija, ki je namenjena v „Zeleni pekel“, ne bi mogla pogrešati teh „kameradas“, ki med drugim vedo, kako je treba z urojenci občevati. Nič manj potrebne so tovrstne živali, ko si vendar ni mogoče misliti znanstvene odprave brez mnogotere prtljage. Za tovrstne živali, kadar hodijo v vrsti, je v ondotnih krajih v rabi izraz „troja“ — in kajpa velja za ravnanje s tropo najeti druge domačine, tako da predstavlja karavana nazadnje nekako malo armado. Možje, ki se ukvarjajo s tovrstnimi živalmi, so „tropeiros“ — preprosti ljudje, ki jim manjka skoroda vsaka omika, a so zato zelo vztrajni in zanesljivi. Kar jih poleg tega odlikuje, je izreden čut za orientacijo, zato jih vsak, kdor potuje po savanah in goščavah, s pridom uporablja kot sle-

Prve tedne po Fawcettovem odhodu v žrelo „Zelenega pekla“ so angleški in ameriški listi dan na dan poročali o njem in njegovem drznem podjetju, o Selvah in njihovi zagonetnosti, kajpa še posebno o veličastnih odkritjih, ki se jih sme svet nadejati. Nu, spočetka so imeli kaj pisati, ker se je Fawcett kar pogostoma oglašal. Nenadoma je nastal molk. Vznemirjal se pa ni zaradi tega nihče. Vsak je pač sklepal, da se je ekspedicija spustila v objem pravega pragozda, zato bo trajalo nekaj časa, preden dospe prvi tropeiro z novicami. Časopisi so si pomagali s članki o raznih zanimivostih Brazilije. Še podrobneje, še slikoviteje so opisovali zavrtnost „Zelenega pekla“. Med tem je minil čas in svet je čakal... in čaka še danes... le Fawcetta ni od nikoder. A. Z.

Kitajsko gledališče

Razvoj kitajske gledališke umetnosti

V nasprotju z ostalimi kulturnimi udejstvovanjem se je gledališka umetnost na Kitajskem razmeroma pozno oveljavila. Kitajsko gledališče se je pričelo razvijati šele v 8. stoletju po Kristusu, ko je v glavnih obrih stopila na plan neka glasbena akademija, imenovana „Vrt kruševih dreves“. Končno obliko pa je dobilo kitajsko gledališče v 13. stoletju; torej dobrih 18. stoletij za grškim teatrom, kateremu so položili temelje Theopis, Phrynichos in Pratinas v 6. stoletju pred Kristusom. Pri tem pa je treba pripomniti, da grško gledališče ni nikdar imelo takega vpliva na kitajsko gledališče.

Ker je Kitajsko v preteklosti živela za svojimi zidovi: skoraj povsem ločena od ostalega sveta se je tudi kitajsko gledališče izoblikovalo brez vsakih tujih vplivov in si privzelo predvsem kitajsko narodno svojstvo, zato se po svojem bistvu popolnoma razlikuje od zapadnih gledališč.

Značilnosti kitajske igre

Navadno je kitajska igra zelo dolga in traja včasih celo po več večerov. Obsega mešanico proze in poezije, govora in petja,

PAK.

Večerni odmevi...

Draga vrniva mladostne si sanje, v svetu je mraz in potoki krvi, kriki nedolžnih vtopljeni so vanje. Svet je igrišče, igralci v njem mi.

V meni razklanost zlaganih je časov, v meni odmeva nedolžnih bolest, draga, ne čuješ li stokov mučencev, njih rezkost prepleta vse dalje do zvezd.

S čistimi cilji si most izgradimo od duše do duše ljubezni stezo, nanjo očiščeni smelo stopimo le v odpuščanju rešitev nam bo.

Delavna dlan in pa misel poštena vodi in čuvaj bodoče nam dni, tisoči padlih nas kličejo k spravi, sestre in bratje ste mar še gluhi?

tudi glasba ima v njenem poteku važno vlogo. Verze, bodisi proste ali vezane igralci vedno pojejo. Petje spremlja orkester. Ze od vsega začetka pozna kitajsko gledališče vse oblike odrske umetnosti: dramo, komedijo itd., izvzemši čisto žaloigro. V zasnovi in izgradbi igre je vladala popolna svoboda. Zato vprašanje o treh temeljnih enotah, to je o zapletu, višku in razpletu dejanja, ki so značilne za zapadno igro, ni prišlo v poštev.

Vsaka kitajska igra se razplete tako, da slavi zmago krepost. V skladu z nekim členom starega kitajskega zakonika, je namen gledaliških predstav ta: „da postavijo na oder izmišljene ali resnične like poštenih in modrih mož, čistih in vernih žena ter ljubezni polnih in pokornih otrok, ki morejo pospeševati vajo v kreposti.“

Kitajski oder

Oder v kitajskem gledališču je skoraj brez vseh priprav in pripomočkov, ki so v navadi pri zapadnih odrih. Kaka miza, nekaj stolov, zavesa in nekaj pritliklin, to je vse. Kitajski oder ima prav svojestveno tehniko. Kot pripomoček za domišljijo gledalcev kitajske oderske tehnike uporabljajo raje vrsto kretanj in simboličnih predmetov, ki so dobili tekom časa svoj stalen pomen in imajo namen pojasnjevati dejanje in mu dati potrebnih povdarkov.

Tudi glasba pripomore, da si morejo gledalci predstavljati pravo sliko o položaju in poteku dejanja.

Razen tega je tudi besedilo igre prikrojeno tako, da igralec sam predstavi gledalcem značaj osebe, ki jo predstavlja. Včasih opiše tudi kraj, kjer se dejanje vrši in pove, koliko časa je poteklo od dogodka, ki ga je predstavljalo prejšnje dejanje.

Spričo sredstev, s katerimi kitajska oderska tehnika ponazoruje različna dogajanja, ima kitajsko gledališče odprto dokaj široko področje udejstvovanja. Kitajski oder lahko pokaže vse, karkoli si more izmisliti človeška domišljija.

Vzgoja igralcev

Za tako zapleteno kitajsko odrsko umetnost je treba tudi dolgega in naporenega šolanja igralcev. Bodoči igralci začno s šolanjem že z desetim letom. Pod vodstvom učitelja proučujejo posamezne značaje ljudi, dokler se posamezni igralci ne odločijo za gotov „tip“, kar jim je pa šele s šestnajstim letom dovoljeno. Preden igralec prvič nastopi, mora biti že brezhibno izučen v vseh predpisih in umetnostih.

Zapadni vplivi na kitajsko gledališče

Ko je Kitajsko v drugi polovici preteklega stoletja stopila v tesnejše zveze z zapadom je razumljivo, da se tudi kitajsko gledališče ni moglo popolnoma otegniti vplivu zapadne kulture. Tako so leta 1910. v Shanghai prvič igrali igro, ki je bila napisana bolj ali manj po običajnih pravilih zapada. Z novostjo so poizkusili tudi v nekaterih drugih krajih Kitajske, pa ni žela povsod uspeha.

Ko je kasneje na pobudo maršala Chong Koi Sheka stopilo na plan moderno kitajsko gibanje, imenovano „Novo življenje“, je tudi v gledališču zavel nov veter. Narodna vlada v Nankingu je osnovala novo šolo dramske umetnosti, ki naj bi na starem tradicionalnem izročilu, ki je ljudem tako pri srcu in s pomočjo nove tehnike, ustvarila nov kitajski oder. Nova kitajska šola je pokazala že znatne uspehe. Preko kitajskih odrov je šlo že lepo število modernih kitajskih iger. Ta in tudi mnoge druge šole so si že utrle pot preko meja širne Kitajske.

Dr. A. S. C. M.

Ni prav, da ljudje v teh težkih časih pozabljajo sebe ter se le po drugih ozirajo. Težki dnevi so čas, ko naj gre človek v svoje srce in ga očisti vse nepotrebne navlake. Ko bo postal sam dober in čist, ko bo spoznal, da so tudi drugi ljudje, verjemite — takrat bodo na svetu boljši časi!

Gotovo je tebi iver v tvojem očesu nevarnejša kot bruno v očesu tvojega sovražnika; ti tega nočeš priznati, ker se bojiš, da bi sonce tvoje slave dobilo temno liso.

Jenko Metod:

Joza GRE K BIRMI

Vigred je prišla v deželo, tisto leto nekaj preje kot običajno. Na Plešivcu je bilo že prav vigredno razpoloženje, ki se je dneva v dan pomikalo v dolino, počasi a vztrajno. Na blatna strnišča so vozili še gnoj, ko so češnje že sipale prve cvetne liste na rastočo travo. Od Smarjete in Zingarice je vela neprijetna topla sapa in Joza, ki je z vilami razmetaval gnoj, se je skoro že potil.

„Hudiča je vroče“, je dejal sam pri sebi. Z roko je potegnil po kuštravih laseh, ki mu jih je razcefral neprijeten veter.

Vsedel se je na gnojni koš in potegnil iz žepa zadnji čik. Previdno, skoraj pobožno, da ga ne bi odnesel veter, ga je razparal, segel ponovno v drugi žep in privlekel na dan še nekaj prahu in vse lepo položil na kosček časopisnega papirja, ga spretno oslinil in zavil.

Z neznanskim užitkom je potegnil in smrdljivi dim je veter odnesel proti gmajni, kjer je zavreščala stara vrana. Še ta ni mogla prenesti tega dima, katerega je Joza z užitkom pošiljal v svoja prekajena pljuča. Ko je sedel, mu noge niso bingljale, bile so predolge, čevlji pa veliki ko železniška čakalnica.

Tista vigred je tudi njega zgrabila. Kot še nikoli prej, je začutil v svojem tršatem telesu čudne spremembe. Kri mu je čudno hitreje plula po dolgih žilah in nehoti se je ozrl za deklino, kar sicer ni bila njegova navada. Sicer ni bil pobožnjak, toda sram ga je bilo. V cerkev je šel le redko kdaj, pa še takrat na prigovarjanje Mice, ki mu je zato zlikala vedno povaljane hlače. Mesto v cerkev jo je raje ucvril v studeniško globačo, kjer je presedel ob potoku ure in ure in lovil skrivaj postrvi. V mastnem žepu je nosil klobčič tanke vrvice in trnek, ki ga je napravil sam iz zaponke, katero je ukradel Mici. Palico si je vedno sproti urezal in po uspelem lovu zopet zavrgel.

Le s črvi je bil vedno križ. Ob potoku jih ni bilo bogve kaj, doma si jih pa ni upal nabrati, ker bi ga Mica koj osumila. Blizu potoka je odkril nekaj trhljih hlodov, ki so tam ležali menda še od zadnje krize v lesni trgovini. Z ogromnimi rokami je igraje dvignil hlod in pod njim je zagomazelo črvov, dolgih in kratkih, debelih in tankih, da mu je kar srce zaigralo.

Izbral si je vedno le najbolj tolste in pripravne. Če je bil predolg, ga je kratkoma pregriznil, da je ustrezal velikosti njegovega trnka.

Ko je prišel v mraku domov, je potegnil iz žepa dve, tri postrvi in jih dal Mici, rekoč:

„Na Mica, ocvri jih, pa še ti lahko poma-gaš!“

Mica je bila že vajena in ga ni več spraševala, odkod ribe. Brž je pristavila ponvico. Joza se je ta čas naslonil na sto let staro omaro in pomolil iz ust podplatasti jezik. Mico je to silno jezilo, toda pomagalo ni nič. Joza je stal tako dolgo časa, buljil neprestano v ponvico, sem in tja pa se je pridrsala po visečem jeziku slina in leno kanila na tla.

To vigred se je Joza zelo izpremenil, bil je še bolj molčeč in ponoči je večkrat izginil. Še predno pa se je zdanilo, se je vrnil, odšel v svojo kamro in počakal, kdaj ga bo poklicala Mica.

Želja po dekletu mu ni dala pokoja. Ni veliko izbiral, Strmskova Marjeta bi bila za njega, le korajže ni imel, da bi ji to svojo nerodno naklonjenost tudi pokazal. Kadar sta se srečala, je Joza gledal Marjeto, Marjeta pa Jozijo, rekla pa nista nič.

Joza je po temeljitem razmišljanju sklenil, da bo stopil k Marjeti in ji dejal:

„Ali me hočeš? Jaz te hočem!“

Saj več ni bilo treba reči, si je mislil Joza, bil je prepričan, da je Marjeta istih misli. Revež ni vedel, da je Marjeta vsa zatelebana v Požgankovega Mateja, s katerim sta se že parkrat pogovarjala na gumnu, toda več kot pet besedi na večer nista spregovorila.

Le nekaj je Joza še težilo. Joza namreč še ni bil pri birmi, čeprav je imel pod nosom že kosmate ruse.

„Presneto sitna reč, ta birmal!“ si je dejal večer za večerom Joza. Na to je pozabil preje Joza, pozabil pa je tudi gospodar, pri katerem je Joza dorastel. Kako bi to izpeljal? To je bila sedaj njegova velika skrb.

„Ah, kaj! Mica bo že uredila, pa bo,“ se je tolažil.

„Mica!“ jo je poklical nekega deževnega večera Joza.

„Kaj pa hočeš, Joza?“ mu je nejevoljno odgovorila Mica.

„Nekaj te bom pobaral, Mica. Pridi no ž!“

„Koj pridem, samo da nesem še svinjam pomije.“

Joza je s široko odprtimi očmi zijal v strop in vdano čakal.

„No, kaj češ?“ je kratko dejala Mica in si spustila izpodrečano krilo.

Joza ni rad veliko govoril, kar kratko ji je dejal:

„Mica, k birmi bom šel. Preskrbi mi botral!“

Mica je zazijala, saj kaj takega pač ne bi pričakovala. Le to je vedela, da si Joza sam ne bi preskrbel botra, zato je bil preokoren.

„Ali misliš iti še letos, Malo pozno je že... Toda, kje dobiti botra?“

Mica je razmišljala, in Joza čakal. Še v glavo mu ni padlo, da bi si belil lase radi te neumnosti.

„Bom že videla“, je odgovorila Mica in zaloputnila kamrična vrata.

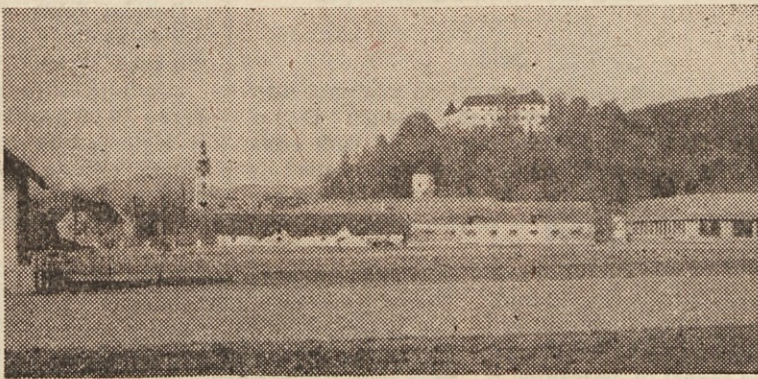
Koj drugi dan je Mica odrcala v sosedno Mlačevo, kjer je gospodaril njen stric. Na kratko mu je povedala vso zgodbo, in za čuda, stari je bil pripravljen iti z Jozom k birmi.

Še isti teden se je napotil v mesto in v štacuni kupil obleko za svojega birmanca.

„Obleko bi rad za birmanca“ je dejal, ko je pristopil k njemu prodajalec.

Pliberk

*Sredi Podjune leži. Ka-
kor šopek sredi tepega na-
miznega prta se ti zdi, če
ga pogledaš s hriba. Okrog
njega zeleni travniki in
njive, za njimi temni goz-
dovi, ki te v poletni vro-
čini vabijo v svojo senco,
za njimi pa strme planine,
ki ti omejujejo obzorje. Lep
je Pliberk, še lepša pa nje-
gova pesem, ki si jo že
prav gotovo sišal pri naših
radijskih oddajah.*

Odmev govora Mr. Sharpa o slovenskih radijskih oddajah

Priobčujemo izvlečke iz nekaterih pisem, ki so jih poslali radijoposlušalci v zvezi z govorom Mr. Sharpa:

Bilo je srečno naključje, da sem pri znan- cih v bližini Beljaka smel poslušati najprej krasni svečani koncert iz Dunaja, potem za- nimivo predavanje Mr. Sharpa in nazadnje lepe šmarnice iz Pliberka. Upam, da je mno- go Beljačanov, tudi bivših nacistov, vse to slišalo in se iz tega naučilo, da je bil hit- lerizem za Avstrijo največja nesreča in da je tisoče Beljačanov vsaj v duhu karalo ne- sramnega in neumnega pisca pisma ter mu odreklo pravico, da piše v njihovem imenu. Večina Beljačanov se je s koroškimi Sloven- ci vedno dobro razumela in jim bo gotovo privoščila, da se lahko kulturno izživljajo v osvobojeni Avstriji.

Gospodu majorju Sharpu!

Iskrena Vam hvala za radijski govor, ki je tako globoko odjeknil v naših srcih. Va- ša odkrita, jasna beseda, katere do sedaj nam kar Slovincem v prid še nihče ni izpre- govoril, nam je dala veliko zadoščenje in moči v nadaljnjem boju za naš obstanek, katerega tako zelo podpirate Vi gospod ma- jor. Kot ste rekli in povdarili, mi smo Slo- venci, nismo nikaki vindišarji. Jezika v in- diš ni in če na Gorenjskem, Dolenjskem, Notranjskem, Štajarskem v vsakem kraju go-

vorijo svoje slovensko narečje, zakaj bi ga mi ne smeli. Mi nečemo umreti, mi hočemo živeti. Vrnili ste nam šole, cerkve, dajte nam še in vrnite slovenske zadrage, dajte nam enakopravnost. Dosti je bilo hlapčevstva, dosti zatiranja in preganjanja, toda klonili nismo. Po angleški zasedbeni vojski se nam vračajo pravice.

*

Beljak, 30. 5. 46

Oddajni postaji Celovec!

Ob 21.30 je govoril Mr. Sharp v radiju. Ali smem priti tudi jaz do besede zaradi tega? Z vso pravico naj pridejo tudi Slovenci do besede. Prinašajo tudi lepe melodije. Eno bi rada vprašala, zakaj prekinejo slovenske od- daje čisto dobre nemške oddaje? Pravijo, da je mogoče poslušati nadaljevanje oddaje na tej in tej valovni dolžini. Naš radijski aparat pa ne more sprejeti oddaj postaje Gradec. Tako bi rada prosila, da gredo naše oddaje do konca in potem pridejo slovenske. Prosim, ne bodite zaradi tega jezni in ustrez- zite moji prošnji.

*

31. 5. 46

Spoštovanemu vodstvu radijske oddajne postaje Celovec.

Danes zvečer je govoril nek zastopnik vo- jaške vlade o slovenskih oddajah. Dovolite

„Kakšno pa?“

„Eh, tako, da bo deset let držala,“ je dejal stric.

Prodajalec je prinesel obleko s kratkimi hlačami in jo položil pred strica.

„Ta ne bo prava,“ je dejal stric.

„Kakšna pa naj bo? Koliko je star birma- nec?“ je vprašal prodajalec.

„Trideset let!“

Prodajalec je zijal, da bi lahko tovrni avto zapeljal v njegova usta, toda rekel ni nič. Naglo se je obrnil, ker silil ga je smeh, pred kupcem pa tega ni smel pokazati, to bi bilo nedostojno.

Stric je končno le dobil zaželjeno obleko in jo poslal k Mici, Mica pa Joziju.

Joza je bil obleke zelo vesel, to ga bo gledala Marjeta!

Na dan birme šele je stric spoznal svo- jega vrlega birmanca. Če bi mu hotel po- praviti črne kuštre, bi moral stopiti na stol. Krepko sta si segla v roke in stopila v okin- čani voz, ki ju je odpeljal v mesto k birmi.

V cerkvi je bilo Jozi precej sitno.

„Tak možakar pa med takimi mulci!“ si je mislil Joza.

Sram ga je postalo in naglo je stopil za botra. Ko je prišel do njiju škof, je z vpra- šujočimi pogledi iskal birmanca in njegovo spremstvo je bilo za trenutek v veliki za- dregi.

Boter je naglo skočil za birmanca, birma- nec pa zopet za botra. Potrpežljivemu stricu je bilo sedaj že odveč, pomolil je listič in pokazal s prstom na birmanca.

„Ta jel“ je s tresočim glasom dejal škofu.

Heroj ali zločinec?

Po poročilih vseh listov imamo v dogled- nem času, to se pravi to poletje, pričakova- ti edinstveni primer, da bo stal pred celov- škim sodiščem človek, o katerem so mnenja tudi danes še prav različna. So v deželi še mnogi krogi, ki gledajo tudi danes v Maier- Kaibitschu „heroja“, medtem ko je velik del prebivalstva, hvala Bogu tudi nemškega, ki vidi v Maier-Kaibitschu „zločinca“. Kako je to nasprotujoče presojanje ene in iste ose- be nastalo, se bo vsakdo, ki razvoja dežel- nih prilik ne pozna v zadnjem četrstoletju, vprašal?

Pribiti moramo najprej, da si je Maier- Kaibitsch svoj politični položaj ustvaril na- črtno. Tekom dvajsetih let je pripravljaj in usmerjal vse svoje delo istemu cilju. Njegov cilj ni vezan na hitlerizem in leto 1938. Kot stotnik avstro-ogerske armade je bil udele- žen pri koroških bojih 1919/20. Vendar nje- gova tedanja vloga ni merodajna. Steinacher, Fritz, Lemisch, Schumy, dr. Martin Wutte so v tistem času na prvi fronti. Po letu 1920 pa so se ostali gospodje v svojih poklicnih

Joziju ni kazalo drugega, ko da je obstal in se vdal v usodo.

Po birmi sta jo mahnila po stari navadi v gostilno. Stric je naročil vina, sam pa si prižgal debelo cigaro. Tudi Joza si je pri- voščil cigaro in ob pitju dobrega vina sta oba vztrajno molčala.

Nato je stric potegnil iz žepa lepo izrez- ljano pipo in jo podaril brktemu birmancu za žegen.

„Plačat!“ je samozavestno poklical Joza.

„Ne boš! Jaz bom plačal!“

„Kaj že, toliko imam še vedno,“ je odvr- nil Joza.

„Pa poznejel“ je rekla natakarka in od- brzela še po liter vina.

Obsedela sta v gostilni toliko časa, do- kler botra in birmanca niso vrgli ven.

Plačal je Joza in tega ne bo nikdar poza- bil. In še dolgo let potem je s ponosom pri- povedoval, kako je sam vso ceho plačal pri birmi.

Prvo nedeljo po birmi je šel Joza v novi obleki izzivalno k veliki maši. Pred cerkvi- jo je stal razkoračenih nog, roke v žepu, v ustih pa cigaro. Čakal je Marjeto. Maša se je že pričela, toda deklini od nikoder. Kon- čno jo je Joza stisnil v cerkev in vjel zadnji del pridige, ko je župnik prvič oklical Mar- jeto in Požgankovega Mateja...

Naslednje leto za velikonoč, mu je boter kljub vsemu poslal težko, mastno pogačo. Joza jo je pojedel z jezo.

Mica pa še dandanes rada pove:

„Če ne bi bilo mene, Joza še vedno ne bi bil birmal!“

opravkih več ali manj srečno udeleževali, medtem ko je bil Maier-Kaibitsch po zgu- bljeni vojni brez civilnega poklica. Pogra- bil je prilike narodnostnega razdora kate- rim je sledil plebiscit in tu prišel tisto ne- srečno, za oba naroda v deželi usodno de- lo, ki je z vsemi sredstvi služilo poglobit- vi tega razdora. Njegov politični vpliv je raste, njegovi finančni dohodki so se ve- čali. Miselnost, katera je 1921. leta v deže- li vladala, je pač najbolj izražena v odgo- voru, katerega je prva slovenska deputacija sprejela od visokega dostojanstvenika na Koroškem „gospodje pomirite se, v dvaj- setih letih Slovencev na Koroškem ne bo več“. Bilo je v času, ko so nestrpnosti po no- či obstrelili g. dekana Limpia v Kapli ob Dravi in njegovi poti k bolniku. To nacio- nalno mržnjo je nosil Kaibitsch na zboro- vanja, v svoj list „Koroška Domovina“ in in predvsem pa v „Freie Stimmen“. Sloven- ska igra je v tistem času bila povod prete- pom in časopisni polemiki. Vse niti iz slo- venskega in mešanega ozemlja so se stekale v pisarnah Heimabunda. Učitelje, orožnike in občinske tajnike je takrat vlada nastav- ljala po želji Kaibitschevega Heimabunda. Uradništvo spodnjega dela dežele je ali pred tiranom trepetalo ali pa pokorno slu- žilo in s tem jačilo Kaibitschev politični po- ložaj. Kaibitsch je skrbel vseh dvajset let, da niso prišli koroški Nemci in koroški Slo- venci do treznega in stvarnega razgovora in če so se kje taki poskusi pojavili, je on vpregel ves svoj pokorni aparat po deželi, da pošlje pismene poteste in deputacije k vladi, na ordinarijat, če to ni zaleglo, pa so se vrstila zborovanja pod pretvezo narod- ne obrambe. Vsakoletni višek takega po- četja je bila plebiscitna obletnica. Ni bilo človeka na nemški strani, ki bi si upal po- vedati, da 10. oktober 1920 ne daje samo pravice do ozemlja, marveč nalaga državi in nemškemu narodu na Koroškem posebne dolžnosti, ki bi se bile tedaj brez vseh te- žav lahko izpolnile, če ne bi prevladovala na vseh področjih imperijalistična zamisel Maier Kaibitscha in njegov neposredni živ- ljenski interes na povečanju razdora.

Kakor so bile plebiscitne proslave vsako- letne Kaibitscheve parade, tako je izvedba ljudskega štetja po vsem svojem načinu bila vsakokratna nova legitimacija za Kai- bitscha in njegov Heimabund. Zopet dvaj- setisoč Slovencev manj, tako je triumfiral Maier Kaibitsch 1923 ali 1924; in 1939 je Slo- vencev naštel po svojih metodah tako malo, da se ni upal več pokazati številke koroški javnosti.

Ta „Heimabund“ in vzporedno „Süd- mark-Schulverein“ so podpirali vladni kro- gi prve avstrijske republike moralno in gmo- tno. Te organizacije pa je vodil Maier Kaibitsch, ko je pričel načrtno kolonizacijo slovenskega ozemlja z naseljevanjem Nem- cev iz rajha, ker si je od germanizacije zemlje obetal trajnejši uspeh, kakor od ger- manizacije oseb.

Parola o nedeljeni Koroški je odmevala od zborovanja v zborovanje, iz članka v članek, v času ko je delitev duhov posegala že v posamezne družine. Pa naj si bo meja kjerkoli že, Koroška bo nedeljena šele te- daj, kadar bodo koroški Nemci in koroški Slovenci vzeli svojo usodo v svoje roke in ustvarili v deželi tak sporazum, da bo vsak Maier Kaibitsch nemogoč. Jr.

Domače novice

Zopet romamo k Mariji

Lepo pomladno nedeljsko jutro je zvalo tudi naju v cvetočo naravo na pot proti Sv. Mestu. Ko sva hiteli skozi mesto Pliberk se je iz zvonika farne cerkve mogočno oglašal zvon. Pel je pesem nedeljskega jutra vabil farane k službi božji. Pa kmalu je bilo mesto za nama, za nama vsakdanje skrbi pozdravljale so naju naše slovenske vasice

menjava, kajti cesta se vije skozi gozd, med travniki in poljem. In ko se oko pase ob lepoti domovine, se ustavi ob cerkvi sv. Lucije kamor prihaja 10. avgusta vsakega leta mnogo romarjev od daleč in blizu.

Kar naenkrat se odpre pogled na Dravo. Na mnogih mestih tako deroča Drava tukaj leno lazi v daljavo. Prinaša pozdrave bratov

in sester iz Roža in od Zilje in odnaša naše pozdrave bratom in sestram na jugu. Se en ovinek. Cerkvica Sv. Mesta nas pozdravlja. Utrujenost, ki se naju je lotila je mimo. Koraki postanejo prostejši; kmalu se povspeva na hrib. Še enkrat se ozreva nazaj v dolino. Zva-beško polje se kot preproga razteza od hriba do Drave, v sredi pa kraljuje vas, kot „koroški pušelj“ na pisnem prtiču, ki krasí ob praznikih kmečke izbe.

Od vseh strani po stezicah in potih vrejo romarji, stari in mladi; vse hiti proti cerkvi. V bogato ovenčanem

svetišču sprejema Marija svoje otroke. Slovensni pridigi je sledila sv. maša in nato se je vsa cerkev združila v ljudskem petju. Prisrčno so hitele k Mariji prošnje, slavo-spevi in zahvala. Kar nismo se mogli posloviti. Še eno in še eno pesem in z obljubo, da se kmalu zopet vrnemo v cerkvico vrh gore, smo se podali na pot proti domu.

Vogrčje

Po kratki bolezní nas je zapustil obče priljubljeni in spoštovani Andrej Miklavš, katerega smo 18. maja položili k zadnjemu počitku. Bil je zelo veran in je skozi 75 let svojega življenja ostal zvest svojemu malemu slovenskemu narodu.

Številna udeležba pri pogrebu je še prav posebno pokazala, kako priljubljen je bil pokojnik pri vseh. Pevski zbor mu je v slovo zapel tudi več žalostink. Naj počiva v miru v domači slovenski zemlji!

Sele

Dne 31. maja je bil tukaj ob ogromni udeležbi občinstva pokopan Florijan Olip, p. d. Užnikov oče. Pokojni je bil tudi eden tistih nesrečnih žrtev hitlerizma, kateri je ravno naš mirni gorski kraj tako kruto prizadel. Olip je bil z družino, aprila 1942, izseljen in izgnan kot na stotine ostalih koroških Slovencev. Četudi stari Užnik ni zakrivil ničesar, je bil obsojen in zaprt v jetnišnici v Steinu ob Donavi na Nižjem Avstrijskem. — Ko so se bližale temu kraju lanske leto ruske in ameriške čete, je naglala gestapovska družina vse trpine jetnišnice skupaj ter začela po njih streljati. Večina se je zgrudila mrtva na tla. Na tej grmadi mrtvih je obležal tudi Užnikov oče, ki je bil zadet in ranjen od dveh krogel, vendar še pri življenju. Ko je bil Stein osvobojen, so spravili ranjenca v bolnico. Vsi Užnikovi so se vrnili na svoj dom, pričakovali so le še očeta. Toda mesto njega je prišlo poročilo od bolnice, da je šlo možu že na bolje, vendar so nastale zadnji čas vsled težkih ran komplikacije na posledicah, katerih je končno dne 4. avgusta 1945 umrl. Z velikim prizadevanjem se je posrečilo, da so pripeljali truplo pokojnega v domači kraj. Rajni je bil tudi več let župan občine Sele in okoli 30 let cerkveni ključar. Domači pevski zbor se je poslovil od rajnega z ganljivim žalostinkami na domu in na pokopališču. — Vsem Užnikovim naše globoko sožalje, pokojnemu očetu pa slava!

Iščemo pričo

Nek Schank, domnevno Rus, ki se baje nahaja v Celovcu, naj se javi pri Ravnateljstvu za javno varnost, soba št. 67.

Vlom v Vrbi

V noči na 27. maj so neznani tatovi vlomili v modni salon Doujak v Vrbi in ukradli več svilenih oblek, kostime iz blaga, plašč iz sukna, večerne obleke, en jopič za golf, radijski aparat znamke Philips št. 5824 in 1100 šilingov gotovine. Tatovi so verjetno odpeljali plen z avtomobilom. Vrednost ukradenih oblek znaša 7000 šilingov.

Podklošter

V četrtek, 23. majnika t. l. smo ob ogromni udeležbi spremili na pokopališče v Sovčah pri Podkloštru pokojno Požlepovo mater Ano Podlipnik. Skorajda petdeset let je bila rajna zvesta družica svojemu možu, ki bo 21. junija dokončal 91. leto. Skrbna in pridna gospodinja in mati, ki je doživela v tej gorski vasi mnogo lepih dni. Kakor povsod pa tudi žalostne ure niso manjkale. Najstarejši sin Lojzek je umrl 1917 kot četrtišolec celovške gimnazije. Drugega sina Andreja pa so zverinski gestapovci 6. sept. 1944 odpeljali v koncentracijsko taborišče Dachau, od koder se do sedaj še ni vrnil. Edina hčerka je poročena s prof. dr. Tischlerjem v Celovcu.

Pogrebne svečanosti je opravil župnik sosedne šentlenarske fare g. Starc ob asistenci domačega kaplana. Na domu in grobu pa je zapel žalostinke moški zbor iz Brnce. V svojem nagrobnem govoru je g. župnik Starc pokazal rajno Požlepovo mater kot vzor krščanske in slovenske žene.

Bajtiše

Na cesti, ki pelje iz Bajtiše v Sele in je polna ovinkov, se je v soboto 1. junija težko ponesrečil Peter Olip, Užnikov iz Sel. Peljal se je z motornim kolesom ko mu nenadoma privozi naproti avtobus in nesreča je hotela da sta trčila skupaj. Težko ranjenega in z zlomljeno nogo so pripeljali Olipa takoj v celovško bolnico.

Popravek

V članku „Kmet in stanovski red“, ki smo ga priobčili v naši zadnji številki, naj se glasi stavek: „Pred tako obupno bodočnostjo je za kmeta rešitev v uveljavljanju stanovskega reda.“ in ne: „Prav tako obupna bodočnost...“

Pojasnilo

Deželni šolski svet nam je poslal naslednje pojasnilo v zvezi s člankom: „Šmihel pri Pliberku“ v št. 16. našega lista:

„Učitelja Alfreda Loserja v Šmihelu pri Pliberku je britanska vojaška uprava odpustila. Nato je bila dodeljena omenjeni šoli učiteljica Alfreda Kadiunig. Učiteljica Kadiunig poučuje v tretjem in četrtem razredu, kjer je učni jezik nemščina. Slovenščino poučuje“

Iz okolice Kort

jeta v omenjenih razredih 3. ure tedensko, učiteljici Miklin in Fleiß. Obedve obvladata slovenski jezik. Pouk na tej šoli se torej vrši po predpisih vladne odredbe za dvojezične šole.“

Heinzel I. r.

Umrli so:

V Celovcu so umrli: Herta Bertol, poštna nameščenka, 38 let stara; Elise Hafner, hišna pomočnica, 47 let stara; Marija Weyrer, privatnica, 76 let stara; Gertrude Hinteregger, bolnišnica sestra, 26 let stara; Hans Allesch, trgovec, 63 let; Maria Schenitz, žena krojača, 59 let; Josef Swetti, upokojenec, 80 let. — V Beljaku so umrli: Otto Lesiak, sin poljedelskega delavca, 3 leta; Franciška Kowatsch, žena prevoznika, 36 let; Felix Wontschina, pekar, 64 let; Fritz Karler, 29 let; Albert Brugger, 69 let; Paul Pichler, delavec, star 32. let.

Cerkev v Plajberku pod Dobračem

Sporočilo Zveze avstrijskih Slovencev

V zadnjih mesecih se je Osvobodilna fronta za Slovensko Koroško (OF) trudila ustanoviti, več organizacij, katere je označila z imeni „Zveza koroških partizanov“, „Zveza antifašističnih žena“, „Zveza slovenskih izseljencev“, „Zveza slovenskih kmetov“, „Zveza slovenske antifašistične mladine“, „Kulturni odsek“ itd.

Opozorjamo na to, da naš „Bund Österreichischer Slowenen“ (BÖS) ali Zveza Avstrijskih Slovencev (ZAS) v Celovcu, Kardinalschiuet 7 z imenovanimi zvezami OF ni identičen in nima nobenih stranskih organizacij ali drugih označb.

Čistka nacistov v zasebnem gospodarstvu

Kakor poroča ravnatelj za javno varnost na Koroškem je bil pred kratkim pri tem uradu z ozirom na še nepopolno čistko zasebnega gospodarstva, razgovor merodajnih osebnosti, pri katerem so razpravljali o vseh merah, ki naj jih uporabijo za dokončno čistko zasebnega gospodarstva. Posledice teh razgovorov bo v bližnjem času tudi širša javnost opazila.

Ten minutes English:

Grammar — slovnica:

Vienna is **not so** large as London. — Dunaj ni tako velik kakor London.

The sky was **so** cloudy **that** I could not see the sun. — Nebo je bilo tako oblačno, da nisem mogel videti sonca.

London is **so** large **that** it is impossible to see it in one week. — London je tako velik, da ga ni mogoče pregledati v enem tednu.

This man has **so much** money **that** he does not know what to do with it. — Ta mož ima toliko denarja, da ne ve kaj početi z njim.

There were **so many** clouds in the sky **that** I could not see the sun. — Na nebu je bilo toliko oblakov, da nisem mogel videti sonca.

That book is **so well known** **that** everybody speaks of it. — Ta knjiga je tako dobro poznana, da vsakdo govori o njej.

I had **such** a nice book **that** I could not stop reading it. — Imel sem tako krasno knjigo, da nisem mogel nehati čitati.

In winter the days are **shorter** **than** in summer. — Pozimi so dnevi krajši kakor poleti.

London is a **more** important city **than** Paris. — London je pomembnejše mesto kakor Paris.

They have **more** money **than** we. — Oni imajo več denarja kakor mi.

Pomni: Če sledi pri pridevniku za soglasnikom „y“, tedaj se ta „y“ spremeni pri stopnjevanju v „i“.

heavy — heavier than (težek, težji kakor)
dry — drier than (suh, bolj suh)
happy — happier than (srečen, srečnejši)

What we often hear — Kar pogosto slišimo

I have had a fall — Padel sem

I have sprained my leg — Izpahnil sem si nogo

I am hoarse — Hripav sem

I have had an accident — Imel sem bil nezgodo

I am overtired — (Zelo sem utrujen) — Preutrujen sem

I have pains in my limbs — Imam bolečine v členkih

I have an awful headache — Imam strašen glavobol

You must neither smoke nor drink — Vi ne smete ne kaditi ne piti.

Priljubljene pevke sestre Smrtnikove

in koč, naše polje ki se je svetilo v jutranji rosi. Srečevali sva znance, ki so hiteli v cerkev. Skozi Nončves, kjer stoji Marijino svetišče (Marija na pesku) sva dospeli do Božjega groba od koder pozdravlja Božjepotna cerkev, ki je posebno ob postnih petkih cilj mnogih romarjev. Mogočno stoji na holmu in je priča vernosti naših prednikov. Mimo Bidrové in že zagleda naše oko ljubko majhno cerkvico sv. Boštjana in vas Dob. V tej mali, a zelo čedni cerkvi se zberejo Dobljani vsak teden k sv. maši, da si izprosijo blagoslova za svoje domove. Tukaj pa zavije pot pod goro. Slika se vedno

Posnetek iz Škocijana

Prometni nesreči

31. maja, okoli 19,30 ure se je peljal 1907. leta rojeni garažni mojster električnega podjetja Franc Duller, stanujoč v Celovcu, s svojim motornim kolesom po Velikovski cesti. Ko je hotel prehiteti konjsko vprego, pri tem pa ni mogel obvladati motorja in je padel. Nekoliko ur potem, ko so ga spravili v bolnišnico, je podlegel poškodbam.

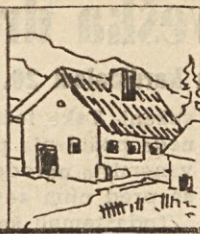
V Beljaku se je zgodila prometna nesreča. 19letni začasni stražnik Jožef Rainer, stanujoč v Beljaku, je zaplenil 31. maja nekemu bivšemu vojaku, ki je sedaj v britanski službi, motorno kolo s prikolico, ker dokumenti niso bili v redu. Na voznji k policjskemu uradu je zaradi prevelike hitrosti na nekem ovinku padel. Vrglo ga je z motorjem skozi cestno ograjo, preko pet meterkega nasipa na železniški tir, kjer je obležal težko ranjen. Prepeljali so ga v bolnico, kjer je kmalu podlegel poškodbam.

Samomor

Pomožni delavec Karl Hässler, rojen 27. decembra 1885 v Brnici, stanujoč v Brnici št. 5, je 28. maja v samomornem namenu skočil v Dravo. Trupla še niso mogli najti.

Naše gospodarstvo

Zadružna misel

Zadružništvo je gospodarska oblika človeškega udejstvovanja; kot takšno se bavi s snovnimi (materialnimi) dobrinami. Vendar pa je bistvo in jedro zadružnega sodelovanja zgrajeno na duhovnih osnovah, kakor vsakrta pokret in oblika človekove dejavnosti. Temelj zadružnega delovanja tvori zadružna ideologija, zgrajena na ideji gospodarske samopomoči. Taka samopomoč pa ni mogoča brez neke določene miselnosti, ki mora biti zasidrana v spoznanju in hotenju posameznih zadružnikov. Zato je med nujnimi pogoji za uspeh zadružnega sodelovanja gotovo na odličnem mestu prava zadružna miselnost, katera šele ustvari trdno osnovo za celotno zadružno delovanje.

Zadružništvo je srednja pot ali srednica med dvema skrajnostima — med individualizmom in kolektivismom. Srednja pot — najboljša pot, pravi naš pregovor. Da nam

postavlja nasproti načelo sodelovanja, drugemu pa načelo svobodnega gospodarstva.

a) Nauk individualizma je — kakor smo videli — nevzdržljiv že v splošnem. Naravnost poguben je pa v gospodarskih razmerah malega človeka, pa tudi malega naroda. Slovenci kot narodna gospodarska celota nismo toliko močni, da bi mogli vzdrževati, gospodarsko neenotni, pritisk močnejših sosedov. Še manj je pa zmožen vzdrževati gospodarski pritisk posameznega slovenskega podjetnika sam zase, pa naj bo industrialec, ali obrtnik ali trgovec ali kmet. V naših razmerah male industrije, male obrti, trgovine, zlasti pa še v maloposestniških razmerah našega kmeta je individualistična miselnost v gospodarstvu pogubonosa. Tega nas uči že zgodovina slovenskega kmetijskega gospodarstva od l. 1848. dalje. V naslednjih letih se je našega kmeta bolj in bolj lotevala individualistična miselnost. Začel je zavračati

ki je gospodarske pomoči potreben, če je take pomoči vreden in če jo hoče obrniti v gospodarsko donosen namen. Da se pa vsi ti pogoji upoštevajo, jamči ravno skupnost sama, ker so vsi prizadeti. Kjer tako pojmovanega smisla za sodelovanje ni dovolj, so tudi uspehi manjši, ali jih sploh ni; kjer pa smisla sploh ni in vlada v članih skupnosti duh individualizma, preti taki organizaciji propad.

b) Kolektivističnemu prisilnemu sodelovanju zoperstavlja zadružništvo idejo svobodnega gospodarstva. Kdor svobodno ne razpolaga s svojo imovino, ne more biti član zadružne skupnosti, ker ne more izpolniti pogojev zadružnih pravil. Razen tega je

zadružni ideologiji bistveno, da je v celoti zgrajena na popolnoma prosti volji. Ona ne prenese nikakega nasilja; če se pa kje pod zadružnim plaščem in pod zadružnimi gesli nasilje vendarle uganja, ne more več biti govora o pristni zadružni ideologiji, pač pa o njeni potvorbi in zlorabi. V takem primeru ne moremo govoriti o zadružni misli, pač pa o kolektivizaciji pod zadružnim plaščem! Nekaj povsem drugega je n. pr. prava pašniška zadruga. Tudi tu gre za skupne pašnike (torej zemljišče), vendar po načelu svobode: v zadrugo pristopajo svobodni gospodarji, ki prostovoljno pristanejo iz gospodarskih ozirov na skupno upravljanje pašniškega zemljišča, namesto da bi imel vsak svoj košček v lasti. Zadrugo lahko vsak čas ukinejo (pod pogoji seveda, ki jih splošno sprejeta pravila predvidevajo) in si zemljišče razdelijo.

Skušnje so pokazale, da zlasti pri kmetu kolektivizacija ne rodi zaželenih uspehov. Brez lastne zemlje ni kmeta! Rešitev kmečkega gospodarstva je le v svobodni zadružnosti v zadrugah. Tu iščimo napredek in moč kmečkega stanu!

Dr. L. Puš.

Zgodovina slovenskega čebelarstva

Slovenski čebelarji in med so bili vedno svetovno znani. Že v zgodnjem srednjem veku je Kranjska daleč nadkriljevala v čebelarstvu druge dežele. Iz nekega starega sporočila vemo, da je v osmem stoletju bavarski vojvoda Tasilo III. odvedel iz teh krajev mnogo najboljših čebelarjev na Bavarsko. Ti čebelarji so bili bavarskim čebelarjem učitelji čebelarstva, ki je bilo tam še na zelo nizki stopnji.

Ščasoma so se čebelarji združili v cehe in si ustalili tudi nekako posebno pravo. Kdor je hotel postati čebelar se je moral zglasiti pri načelniku ceha, ki mu je nato odmeril del gozda, v katerem je lahko gojil čebele. V tem pasišču ni smel nihče drugi gojiti čebel. Čebelar je na primernih borovih drevesih vzdolbel votlino, napravil na eni strani vratca, na drugi pa luknjico za čebele in panj je bil gotov. V takih panjih so čebele zelo dobro uspevale, ker so imele mir in so bile sredi gozdne paše.

V jeseni se čebelar čebel ni smel pritakniti. Šele na praznik sv. Jožefa je smel čebele prvokrat obiskati. Veljal je pregovor: „Če je sv. Jožef lep, prodaj suknjo in kupi čebele.“ Na ta dan je čebelar prvič odšel čebelar med, a ne vsega, temveč le polovico.

Čebelarji so imeli tudi svoje sodišče, ki je za prekrške izrekalo zelo stroge kazni. Če je naprimer svoboden kmet splezal na drevo, ki ni pripadalo njemu in odprl panj,

pridobivanje medu in voska. Res vsebuje med mnogo dragocenih snovi, ki jih v čistem sladkorju ni, vendar pa se moramo zavedati, da je čebelarstvo največjega pomena za druge kmetijske stroke in da je treba čebele prištevati med najbolj koristne živali v kmetijstvu.

Zgrešeni gospodarski računi

Ko je prevzel v Berlinu Hitler oblast v roke, je narodni socializem začel z autarkično politiko. Poljedelstvo naj bi povzdignilo in pomnožilo proizvodnjo. Pri žitu se je to večinoma posrečilo v mirnem času, da je preskrba lastne države bila doma skoro zagotovljena. Toda v vojni je ta pridobitev odpovedala. Domače moške moči so bile poklicane v vojno. Nadomestile so jih tuje, več ali manj nemške proizvodnje navajene moči, umetnih gnojil je manjkalo, dovoz za obdelovanje nekaterih kompleksov prepotrebni fosfatov je izostal. Zato naj bi nadomestek v živilih, zlasti v žitu, dajala južna vzhodna Evropa, katero so nemške armade zasedle in do živega mozgale. Isto se je godilo v severozapadni in zapadni Evropi. V Franciji je n. pr. stanje živine padlo za 50%, krav mlekaric pa celo za 70—78%. V južni vzhodni Evropi so te številke še nižje. Ponekod je padlo stanje živine celo za 80%.

V Nemčiji so še umetno vzdrževali stanje

Skufiče

Skufiče poznate vsi! Kako bi jih tudi ne, saj ste že toliko lepega in zanimivega slišali o njih. Na hribčku južno od Vrbskega jezera so okoli majhne cerkvice raztresene hišice, iz katerih diha nekaj domačega. Lepi rdeči nageljčki in rožmarin na oknih ti povedo, da v teh krajih ni zamrla slovenska beseda, kaj šele slovensko srce.

Od ranega jutra do poznega večera odhajajo in prihajajo ljudje skozi nizka vrata hiš in hite na delo, ali se vračajo k počitku.

bo ta srednja pot, ki je vtelešena v zadružni ideologiji, čim bolj jasna, si moramo ogledati obe skrajnosti.

1. **Individualizem** v gospodarstvu je otrok gospodarskega liberalizma, ki se je smiselno razvil iz naukov francoske revolucije. Liberalizem (svobodnjakarstvo) je zajel vse panoge človeškega življenja (versko, kulturno, politično, socialno in gospodarsko), vendar je napravil največ zla v gospodarstvu. Liberalistično načelo **neomejene svobode** v gospodarstvu je nujno privedlo do popolne zaverovanosti poedinca v svoj gospodarski napredek, brez ozira na škodo bližnjemu. Vsak je videl le samega sebe — svoj individualizem; posledica je bil pretirani in krivični kapitalizem, pri katerem se ogromna materialna sredstva zbirajo v rokah bogatih poedincev (individuov), množica delavnih ljudi pa, ki taka sredstva s svojim delom množi, nima niti dostojnega vsakdanjega kruha. Takšno liberalistično — individualistično pojmovanje gospodarskega razvoja, pri katerem je tudi delavec mislil izključno nase in na svoje koristi, je moralo privedi do druge gospodarske skrajnosti — do kolektivismu.

2. **Kolektivizem** in njegova politična brata: socializem in komunizem so kot ideja mnogo starejši od Karla Marxa. Vendar jim je Marx dal današnjo obliko in vsebino s svojimi nauki, ki jih imenujemo marksizem. Po teh naukih zasebne lastnine ne sme biti, ker je nujno krivična. Vse snovne dobrine so skupna last (države) kolektiva (skupnosti). Tudi vse zmožnosti in vse delo posameznika je namenjeno izključno kolektivu. Zato pa poedinec dejansko ne uživa samostojnosti svojih rok ali svojega uma, marveč prejema vse potrebščine od kolektiva. Njegovo ni torej prav nič. Tako človek ni več osebo, temveč čredno bitje, ki igra samo neko številko v ogromnem sklopu kolektivističnega ustroja družbe. Kolektivistična načela se dosledno raztezajo na vsa gospodarska področja, torej tudi na kmetovanje.

Po kolektivističnih načelih kmet ni več kmet-gospodar na svoji zemlji, marveč delavec na skupnih kolektivnih zemljiščih, ki so vsa last države. Kar pridelal, ni njegovo, ampak pride vse v skupna skladišča. Iz teh skladišč delijo zastopniki države ljudstvu živež po načelu enakosti. Na isti način se delijo tudi vse druge potrebščine. Pripomniti je treba, da marksistični nauk uči dosledni in popolni kolektivizem. Če kolektivizem v praksi ni do kraja izveden niti v državah, ki veljajo za marksistične, se to ni zgodilo zategadelj, ker ni izvedljiv ali pa se ni obnesel.

3. **Zadružna ideja** nasprotuje tako individualizmu, kakor tudi kolektivismu; prvemu

ti vsako gospodarsko sodelovanje, češ da je na svoji zemlji svoj gospod in zato lahko gospodarji po svoje in sam zase, kakor pač hoče. Propadla je dotedanja srenjska skupnost, duh individualizma je razdril tudi vaško sodelovanje. Usodne posledice so le prehitro pokazale: v nekaj desetletjih so padli slovenski kmetje v roke raznih oderuhov in izžemalcev, ki so grozili, da bodo kmeta gospodarsko povsem podjarmili. To bi se bilo tudi zgodilo, da ni kmečko ljudstvo v zadnjem trenutku spregledalo, kam ga tira individualizem. Obrnilo mu je hrbet in se oprijelo gospodarskega sodelovanja. Ustanavljati so se začele farne hranilnice in posojilnice z geslom: v skupnosti je moč, ki so polagoma zlomile moč vaških oderuhov in potegnile zadolženega kmeta iz gospodarskega brezna.

Da se blagodejni učinki gospodarskega sodelovanja niso pokazali še očitneje, je bilo marsikje krivo napačno razumevanje ideje sodelovanja. Ta ideja zahteva gospodarsko sodelovanje tistih, ki imajo in tistih, ki nimajo; in sicer na tak način, da tisti, ki imajo več kot sami nujno potrebujejo, pod dogovorjenimi pogoji tisti „več“ dajo na razpolago onim, ki imajo premalo. Zanimivo je, da imajo iz takega gospodarskega sodelovanja obojni koristi! Premožnejši, ker je njih denar zanesljivo spravljen in se primerno obrestuje, povrh vsega pa gospodarsko pomaga onim, ki so v denarni potrebi. Tak denar v pravih rokah in obrnjen v pravi namen ne pomaga samo posojiljemalecu, temveč celokupnemu gospodarstvu. Kajti gospodarstvo je zamotan organizem, ki dobro uspeva le, če se čim večjemu številu ljudi čim boljše godi. S tem, da si pomagali bližnjemu, si utrdil svoj položaj! Sodelovanje pa koristi seveda v prvi vrsti onemu,

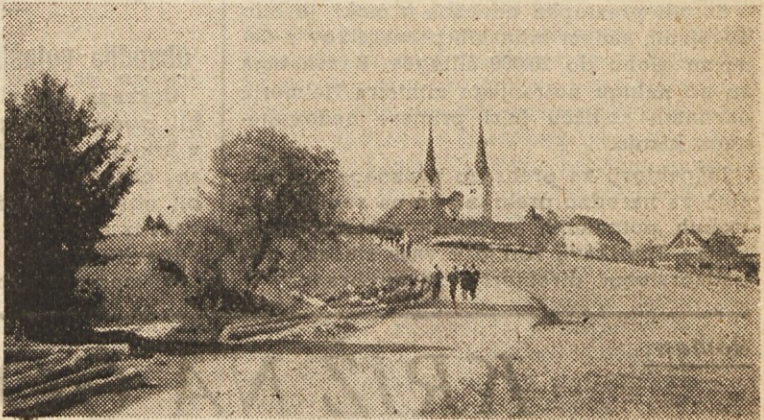
Pridelek krompirja

Svetovno proizvodnjo krompirja v času žetve leta 1945-46 cenijo po poročilu ameriškega poljedelskega ministra približno na 6459 milijonov korcev, tako da je za 11% nižja kot prejšnje leto. Vzrok za to pripisujejo manjši obdelani površini a tudi donos na hektar je bil manjši. Obdelana površina je padla predvsem v Evropi, izvzemši Sovje, zveze, posebno v Nemčiji, Franciji in na Poljskem. Pridelek krompirja v Severni Ameriki je narasel v letu 1945 na 499 milijonov korcev v primeri s 479 milijoni v prejšnjem letu.

Grški minister za načrtno gospodarstvo je izjavil, da je grška vlada prepovedala izvoz bombaža iz Grčije, da bi zaščitila domačo proizvodnjo bombaža

Djekše

Značilne kot Skufiče. Na orhu hriba, čeprav na drugi strani Koroške, se ponosno ozirajo v dolino. Tu ni prahu belih cest, tudi ne tovarniškega dima. Vse naokoli se razprostira zemlja, ki vabi in ukazuje. Narava ima svoje postave, ki jih pa kmet predobro čuti, da bi se jim kdajkoli uprl

je izgubil svobodo in posestvo. V gotovih primerih pa je sodišče izreklo tudi smrtno kazen.

Kadar je drevo vsled starosti s čebelami vred padlo na tla, ga je lastnik nad in pod čebelami ožgal, pribil na koncih deske in nesel domov, kjer je naprej gojil čebele. To je bil prvi „panj“.

Čebelarstvo je nekdaj prinašalo lepe dohodke. Leta 1630. je bil v Monakovem tečaj za kuhanje medicine. V ta namen so naročili tri stote „čistega kranjskega medu“. Valvasor piše, da so med razpošiljali v vse dežele, največ pa v Solnograd.

Da je bilo slovensko čebelarstvo na visoki stopnji, nam priča tudi delovanje Antona Janše (1734—1773) na Dunaju, kamor ga je poklicala Marija Terezija kot prvega učitelja čebelarstva.

Večina ljudi misli, da ima čebelarstvo pomen samo za pridobivanje voska in medu. Toda že več kot pred petdesetimi leti je zapisal učitelj K. Sprengel, da pridobivanje medu in voska ni glavni namen čebelarstva, temveč, da je treba čebele rediti predvsem zaradi opravevanja rastlin. Čebele so nepogrešljive pomočnice v kmetijstvu; nekatere rastline bi brez njih sploh ne bile oprave tako, da bi imele pomen za kmetijstvo, kar velja posebno za sadno drevje.

Dokazano je tudi, da ajda mnogo bolje rodi v bližini čebelnjaka kakor na krajih, kamor najde le malo čebel pot. Izredno pomembno so čebele tudi za pridelovanje deteljnega semena.

Kadar torej govorimo o čebelarstvu in njegovih koristih, ne smemo misliti zgolj na

živine na račun zasedenih pokrajin. Toda končno je tudi nemška živina plahnela. Zlasti je padlo stanje prašičev gorastno. Če je nemško prebivalstvo do konca vojne dobivalo precej visoke davke živin, je šlo to na račun zasedenih dežel, ki so morale leto za letom dajati večje množine živin in blaga. Samo Francija je morala dati na leto 800.000 ton pšenice. V Grčiji, Belgiji, Holandiji, Jugoslaviji je prebivalstvo stradalo. Posebno je trpela lakota Grčija. Sele ko je Mednarodni Rdeči križ posegel v grozne razmere in na švedskih ladjah redno dovažal živila v Pirej se je zboljšala preskrba grškega prebivalstva. Skozi celi dve leti je bilo treba dajati atenskemu prebivalstvu dnevno pol milijona obrokov juhe in kruha, da ni umrlo od glada.

Nemški znanstveniki pa so v tem času sebe in svet hoteli varati, da se Evropa zamore sama preživljati, češ da se 460 milijonov ljudi lahko preživlja iz lastne domače proizvodnje, torej 117 milijonov več, kakor jih je Evropa štela. V resnici se je pa moglo le 91% Evropejcev preživljati pred drugo svetovno vojno z lastnimi živili. To pomeni, da je 30 milijonov Evropejcev živelo od prekomorskega dovoza živil.

V Berlinu so si bili bržčas na jasnem, da so njihovi računi zgrešeni. Zato so delali načrte, da bo treba po vojni dvigniti poljedelsko proizvodnjo s tem, da bo zemlja morala dajati več živeža. Vojna nas je prisilila, da smo morali hrano predrugačiti in smo postali vegetarijci. Mesna hrana je skoro popolnoma izostala. Evropejci smo se približali precej Vzhodnoazijskim narodom, ki so živeli brez mesa, skoro samo od riža.

Cerkev in človeška družba

Iz govora Pija XII. novoimenovanim kardinalom 20. februarja 1946

Od vseh strani se obračajo danes ljudje do Cerkev in jo sprašujejo, kaj more storiti v današnjih časih za ureditev miru in povrnitev v normalne razmere.

Odgovor Cerkev je mnogoter in različen: ker odgovarja raznim možnostim. Odgovor, iz katerega izvirajo vsi drugi je: V Bogu temelji enotnost in celota cerkve. Najprej je treba vernikom in vsej družbi spoznati, kako ta enota in celota praktično vpliva na ves svet. Le ta enota more vplivati na temelje, zgradbo in gibanje človeške družbe.

Cerkev, ki ni vezana na poseben narod, je velikega pomena za temelje družabnega življenja. Nikakor ni namen Cerkev združiti ves človeški rod v eni orjaški državi. Popolnoma napačno je, smatrati Cerkev za svet. Imperij, ki si hoče pridobiti oblast nad narodi. Cerkev si prizadeva le izvrševati svojo nalogo, to je, vsem brez razlike posredovati Kristusovo vero. Delovanje Cerkev se pričinja v srcu posameznega človeka, ki naj bo v zvezi z drugimi dobrimi temelji človeški družbi, na katerega se bo ta lahko brez strahu naslonila. To je povsem nasprotna pot imperijalizma. Imperijalizem se razprošira na širino ter ne išče človeka. Njegov cilj je predvsem moč, kateri naj bo človek

suženj. Take težnje, ki izvirajo iz brezmejnega poželja po oblasti, so kakor črv, ki vznemirja narode, da ne vedo več, kako naj se pred njim zavarujejo.

Toda temelj še ni vse. Zgradba mora biti tudi pravilno zidana in vrvnotežena. Cerkev deluje v človekovem srcu, ga vzgaja in izobrazuje. Človek izpolnjen v soglasju naravnega in nadnaravnega življenja, v urejenem razvoju nagonov in nagnen je cilj družabnega življenja in temelj ravnotežja.

Pri imperijalističnem stremeljenju tega cilja ni mogoče doseči. Če velika država nima pravega temelja, se bo neizogibno pojavila vedno strožja centralizacija, ki bo vodila ljudstvo v določeno smer. Takšno ravnotežje in sožitje se vzdržuje le s silo in zunanjim pritiskom. Notranji red izgine in namesto njega ostane samo še premirje med skupinami, katerim preti polom ravnotežja, kakor

hitro se spremenijo koristi in moči. Take nestalne tvorbe so velika nevarnost za vso družino narodov.

Drugače je z imperijem, kateremu se je notranja oblika utrdila v poteku zgodovine in ki ima zaslonbo v večini državljanih. Tak imperij pa daje morebiti možnost drugi nevarnosti namreč tisti, da precejšnjo lastno moč, da se ozira samo na svoje, tujega pa ne ceni pravilno in ga morebiti niti ne ceni. S tem se ruši enota in celota človeške družbe. Cerkev zamore tudi to rano zaceliti. S skrajno resnostjo zasleduje svoj namen, ki ga sv. Tomaž Akvinski po zgledu Aristotela pripisuje življenjski skupnosti:

„Skupnost naj veže ljudi z vezmi prijateljstva“. Dejstvo pa je, da narodi in posamezniki danes vkljub najmodernejšim prometnim sredstvom živijo bolj ločeni med seboj kot kdajkoli prej.

Cerkev je v resnici vseobča družba, ki v Kristusu združuje vse ljudi. Vsem hoče pripraviti boljše bodočnost in pokazati pot, ki vodi iz današnjih težav.

UNRRA in Avstrija

Sef UNRRAine misije v Avstriji, brigadni general R. H. R. Parminter je izjavil zastopnikom tiska med drugim:

18. maja se je videlo iz načrta za racioniranje, ki ga je pripravila avstrijska vlada, da je iz vseh predvidenih virov možno zagotoviti samo 700 do 800 kalorij dnevno za normalne potrošnike. Vsled tega sem pisal Zavezniškemu svetu in ga o položaju obvestil ter zaprosil za posojilo živil iz vojaških zalog, ki bi zadoščala, za znosno

stanje kalorij v junijski dodelitvi. Veseli me, da lahko poročam, da je Zavezniški svet dal zadostno količino živil.

Kar se tiče julija, sem vesel, da vam lahko sporočim, da bodo UNRRAine pošiljke, ki so predvidene, zadostovale, da dnevna količina kalorij za normalnega potrošnika ne bo padla pod 1000 kalorij. Če bodo res podvzeti energični koraki z ozirom na domačo proizvodnjo, ne vidim nobenega vzroka, zakaj se ne bi dodelitev približala osnovi 1200 kalorij dnevno.

Vojaško sodišče v Lienzu

Madžara Jožefa Vassa so obsodili zaradi neupravičenega prehoda meje iz Avstrije v Italijo, pri čemer je imel s seboj 11.900 lir, na 28 dni zapore in vložitve vsote pri banki. — 16 drugih oseb, ki so neopravičeno prekorščile mejo, so obsodili na zaporno kazen od 4 do 11 dni. — Rusa Dosynjeka in Aleksandra Siedkova so obsodili zaradi ponarejevanja živilskih nakaznic in nakupa kruha s ponarejenimi živilskimi nakaznicami na dvanajst mesecev zapore in 200 šilingov globe, oziroma na 9 mesecev zapore. — Mihael Artomonov, ki si je nabavil potom ponarejevanja neveljavnih živilskih nakaznic kruha, jedobil 3 mesece zapore.

Štefana Voycuka iz taborišča za preseljene osebe gradbenega vodstva v Beljaku je srednje vojaško sodišče v Spittalu obsodilo 28. maja zaradi neupravičene posesti orožja in zaradi nedovoljene uporabe istega na devet let in šest mesecev zapore.

Obsodbe vojaškega sodišča v Beljaku

Češkega državljanja Karla Cuchnila, ki je bil izgnan iz Jugoslavije in bil v taborišču v Brnici v posesti ene pištole in 20 nabojev, so obsodili na 9 mesec zapore. Pravtako je bil obsojen madžarski begunec Josef Horvath iz taborišča v Weissensteinu zaradi nezakonite posesti pištole in 39 nabojev na šest mesecev zapore.

Dopisovanje z vojnimi ujetniki

Avstrijski Rdeči križ, deželna zveza Solnograd sporoča: Po nekem poročilu „Agence centrale des prisoners de guerre“ v Ženevi, morajo biti naslovi pošte za vojne ujetnike, ki je namenjena za Češkoslovaško, napisani v češčini. Izrazi kakor Tschechei, Böhmen, Mähren in Sudetenland naj se ne uporabljajo. V večini slučajev pisem in dopisnic v nemščini ne odpremljajo. — Od sedaj se vojnimi ujetnikom v Rusiji z naslovom „Moskva, poštni predal števil.“ lahko piše samo z dopisnico za odgovor Te dopisnice dobite pri „Suchstelle des Österreichischen Roten Kreuzes“. Na vse druge naslove v Rusiji se lahko piše kakor doslej.

Kontrola nad avstrijsko nafto

Britanskega državnega ministra Hynda so v britanski spodnji zbornici vprašali, da li je nafta, ki jo pridobivajo v ruski coni Avstrije, pravtako pod medzavezniško kontrolo, kakor premog, katerega pridobivajo v britanski coni.

Za državnega ministra Hynda je odgovoril nek govornik vlade. Ta je rekel, da je razdelitev vseh v Avstriji izdelanih proizvodov bila doslej zadeva, ki se tiče samo povelnika dotičnega pasu. V ostalem pridobivanje nafte nobena medzavezniška oblast ni kontrolirala, razen Rusov. Interpelant je nato zahteval takojšnjo spremembo obstoječega stanja.

se mi zdi lahkomišeln; že njegova kamižola ga izdaja: spodobni ljudje ne nosijo takih kamižol!”

Družba se je zasmejala. Debela gospa, ki je sedela poleg kozjebračca, pa je končala razgovor:

„Lep fant jel!”

Utihihnila je godba, pari so se vračali iz dvorane z razgretimi zardelimi obrazi in bleščecimi očmi. Prva sta prišla Mate in učiteljica; on je šel nekoliko sklonjen, kodri so mu bili padli globoko na čelo, smehljal se je s polodprtimi ustnicami. Nikoli ga še ni videla Hanca tako lepega in strah jo je bilo njegove lepote, trepetala bi in bi ne mogla govoriti, če bi se nenadoma ozrl, stopil k njej ter jo ogovoril.

Stopila sta k mizi, roka je ostala v roki, prijel je kozarec z levico in je pil. Nekdo se je zasmeljal za mizo, izpregovoril je besedo, roki sta se izpustili in zasmejala sta se tudi sama, zvonko in veselo.

„Z njo bi hodil po ulici in ne bilo bi ga sram!” je mislila Hanca.

Učiteljica je vzela s stola čipkasto ruto, ogrnila si jo je tesno okoli in napotila sta se po mostovžu.

Tone je stisnil Hanco trdo za roko.

„Glej sem in pij!”

Šla sta počasi, tesno drug ob drugem; z lahkimi drobnimi koraki je stopala ona, zibalo se je vitko, poln o telo in glava se je nagibala k njegovi rami.

Mate se je nasmehnil, vzela je roko iz njenih las in si jo je vteknil v gumbnico.

Šla sta mimo, postala sta, on se je sklonil in ji je zašepetal v uho ljubeznivo besedo. Ko je vzdignil glavo, se je ozrl naimogrede

MALI OGLASI

Mlada Slovenka, od usode težko prizadeta, želi službe pri dobri krščanski držini. Vajena vseh del. Ponudbe poslati na upravo „Kor. Kronike“ pod „Slovenka“.

Boizvedbe:

Žagar Ivan, ki je bil leta 1945. v službi v okolici Beljaka (Villach), naj se javi osebno ali pismeno Založnik Jerneju, UNRRA D. P. Camp, Bar. 32, p. Spittal ob Dravi. — Ako kdo drugi kaj ve o njem, naj izvoli istotako javiti.

Ribiči

„Der Fischer“. Zveza delavskih-ribiških društev izdaja priključenim društvom mesečnik „Der Fischer“. V tem mesečniku izhajajo strokovni članki o ribarstvu, ki nudijo ribičem marsikaj zanimivega. Naslov lista je: Carl M. Kreitschi, Wien, VIII., Le-naugasse 14.

Požar

27. maja po polnoči je izbruhnil v stanovanjskem in gospodarskem poslopiju posestnika Simona Holzerja v občini Galicija požar, pri čemer sta pogoreli poslopji z vsem kar je bilo v njih. Škoda znaša 3000 do 4000 šilingov. Vzrok požara še ni pojasnjen.

Težka železniška nesreča v Brnici

30. maja ob 4. uri 15 minut se je zgodila na železniški postaji v Brnici težka nesreča, pri kateri sta bila 26. letni sprevodnik Josef Schöffmann iz Marije na Zilji in 27. letni vlakovodja Franc Thaler iz Bač na mestu mrtva. Dva druga železniška nameščena sta bila težko ranjena.

Prometna nesreča v Velikovcu

28. maja ob 15 uri je nek tovorni avtomobil povozil šolarja Ericha Kopeiniga, starega 7 let, sina vdove Neuhuber iz Vovbr, ki je vsled poškodbe vretenca umrl. Nesreča se je zgodila na državni cesti, 7 km vzhodno od Velikovca.

Telefonski promet z Veliko Britanijo

Glavna direkcija za pošto in telegrafsko upravo sporoča: Za telefonski promet z Veliko Britanijo je trenutno le malo sposobnih linij na razpolago, ki so zelo obremenjene. Posledica tega je navadno dolgotrajno čakanje. Komu je torej na hitrem posredovanju vesti, naj raje preda kot telegram.

Bo svetu

Ruski instruktorji za jugoslovansko armado

V londonskih diplomatskih krogih smatrajo obisk Tita v Moskvi za pojačanje slovenskega bloka v vzhodni Evropi. Oni so mnenja, da so razgovori Tita imeli v glavnem za cilj vojaško sodelovanje med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo. Istočasno mislijo, da so se dogovorili tudi o izobrazbi jugoslovanskih čet z ruskimi instruktorji.

Roman:

KRIŽ NA GORI

Ljubezenska zgodba

26. nadaljevanje

V dvorani je zasvirala vesela godba. Vstajali so izza miz in vstala sta tudi Mate in učiteljica. Z urno roko si je popravila frizuro, pritrdila si je rožo v laseh in odšla sta v dvorano.

Prihital je učitelj in je prijel Hanco za roko.

„Če niste že oddani!”

Hanca je vstala. Tone jo je prijel okoli pasu in jo je potisnil na stol.

„Ne pojde; slabo ji jel!”

„Slabo mi jel!” je ponovila Hanca in učitelj je hitel dalje.

„Zdrami se Hanca!” je prigovarjal Tone. „Spametuj se, drugače te ostavim tukaj samo, pa napravi, kar ti je drago!”

„Pojdi!” je odgovorila Hanca mirno.

„Znorela si, to je in drugega nič! ... Zaradi takega — no, Bog z njimi! Tiste ženske bi se ognil na cesti na deset korakov — Bog mu jo blagoslovi! ... Pij, Hanca, reci vsaj besedo, da bom vedel, če si živa ali ne!”

„Ali jo ima resnično rad?”

„Kaj vem? Nisem ga vprašal! ... Ampak zdi se mi, da ni človeka na svetu, ki bi imel tisto žensko resnično rad — vsaj njenih oči nel. ... Kar on počne, mi nič mar, nisem mu varih! ... Samo doli na cesti bi

ga rad dobil, da bi ga malo pretresel, njega in tisto žametno kamižolo!”

Hanca ga je pogledala prestrašena.

„Ne stori mu žalega! Ne reci mu besede!” Nič se ne boji! V žido ti ga zavijem!”

Poskočna godba je donela iz dvorane, slišalo se je drsanje nog po gladkem parketu. Za mizami so ostali samo še starejši gospodje. Zmerom glasnejši so bili, obrazi so rdeli zmerom bolj.

„To je Mate Kovač, mlad umetnik. Casopisi pišejo o njem; pravijo, da je velik talent.”

Suh gospod s sivim obrazom in kozjo brado je stresel nejevoljno z glavo.

„Velik talent — kdo ve! Lepo število smo že imeli takih talentov, pa so se večidel izpridili in naposled so bili družbi in narodu v nadlego. Naš narod ne rabi talentov — delavcev rabi!”

„Malo prehudo je to!” je ugovarjal rejen gospod. „Zakaj bi ne rabili talentov? Dobri so ... za nedelje in praznike ...”

Kozjebralec je stresel z brado še bolj zlovoljno.

„Kar je nepotrebnih novotarj, vse so zanesli k nam tisti takomenovani talenti! Življenje kaže, da jih ni potreba: še nobenemu izmed njih se ni godilo dobro. Rastlina, ki je naturi v prid, ne usahne! ... Tudi ta fant